

AMERİKAN İDARİ USUL KANUNU

İştar TARHANLI ()*

Ö N S Ö Z

Eninde sonunda bir kanun çevirisi için bir önsöze ne gerek var diyebilirsiniz. Evet, genelde evet, ama sözkonusu kanun «Administrative Procedure Act» olunca, bir önsöze de evet! Aslında bu önsöz, böyle bir çeviriye «cüret» edenin bir tür «küsür ettikse af ola»sı niteliğinde. Şurası muhakkak ki, bu çeviride kusur çok; ancak, birinin başlaması gerek, ki bazı Amerikan İdare Hukuku uzmanlarınca «İdarenin Hukuku»ndan «İdare Hukuku»na geçiş yapıldığı iddia edilen A.B.D. hukuk sisteminde bu geçişin kaynağını oluşturan düzenleme üstünde durulabilsin.

Daha önce de bu konuda çalışanların yakından bileceği gibi, farklı bir hukuk sisteminin kavramlarının diğer bir sisteme aktarılabilmesi, böylesi bir çevirinin en büyük zorluğu, Amerikan İdari Usul Hukukunun temelindeki «agency», «rule making», «adjudication» kavramları da bu zorluğun konuya ilişkin tipik örnekleri. Şöyle ki, makam veya merci mi, kamu kurum ve kuruluşu mu derken çok daha kapsamlı bir kavramda karar kıldık, «agency» için: «İdare. Kanunun, daha doğrusu sistemin üstüne kurulduğu, haklarında öğretilde de, «aralarında bıçak ucu fark var» nitelemesi kullanılan diğer iki kavramı da, çeviride görüleceği üzere «işlem yapma» ve «karar alma» şeklinde karşıladık. Daha önce de belirtmeye çalıştığımız gibi, bu kavramlar nihai birer karşılık değil, bir anlamda, eleştiriye, bu konuda tartışmaya bir davet aslında.

G İ R İ Ş

A.B.D.'de federal idari usuller konusunda bir düzenlemeye yönelik ilk çabalar, 1930'larda başladı. 1939'da, devrin başsavcısının önerisi

(*) İştar Tarhanlı, İ.Ü. Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisidir.

üzerine Başkan Roosevelt, başsavcıdan, bu konuda varolan idari usulleri saptayacak ve öneriler geliştirecek bir komite oluşturması talebinde bulundu. Dean Acheson başkanlığında oluşturulan bu komite çalışmalarına koyuldu ve nihai rapor 1941'de Başkan'a ve Kongre'ye sunuldu.

İdari Usul Kanunu, 11 Haziran 1946'da Başkan Truman tarafından imzalanarak yürürlüğe konuldu; Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Kanunun uygulaması konusunda öneriler ve yorumlar içeren bir derleme de «İdari Usul Kanunu Hususunda Başsavcı'nın El Kitabı» adıyla 1947'de yayımlandı. Bugün hâlâ sözkonusu Kanun üzerine başlıca başvuru kaynağı olan bu eser, Kanunun amacını şu şekilde belirtir:

- (1) İdareyi, örgütlenmesi, usulleri ve kuralları konusunda kamuya bilgi vermekle yükümlendirmek,
- (2) İşlem yapma sürecine kamunun katılımını sağlamak,
- (3) İşlem yapma ve karar alma konusunda tekdüzen standartlar belirlemek,
- (4) Yargı incelemesine ilişkin kuralları düzenlemek.

A.B.D. Kanunlarınının 5. Başlığı içinde çeşitli bölümlere dağılmış parçalardan oluşan İdari Usul Kanunu'nun bugünkü haliyle 551-559. Bölümlerinde, genelde İdareye ilişkin usuller, 701-706. Bölümlerinde de yargısal incelemeye ilişkin kurallar düzenlenmiştir. 1305., 3105., 3344., 5372. ve 7521. Bölümlerinde ise, idare yargıçlarıyla ilgili birtakım düzenlemelere gidilmiştir. Bunlardan üçü, 552. 552 (a) ve 552 (b) maddeleri İdari Usul Kanunu'nun belkemiğini teşkil eder.

«Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunu» olarak da bilinen 552. madde, yep yeni bir düzenlemeyle, Amerikan kamu yönetiminde «saydam idare» kavramına doğru büyük bir adım olarak, 1966'da yürürlüğe girdi. Bu yeni düzenlemeyle idareye, birkaç istisnai durum dışında tüm kayıt, arşiv, evrak ve sair belgeleri ilgililerin bilgisine sunma yükümlülüğü getirildi; ancak uygulamadaki aksaklıklar sonucu (ki bunlar arasında idarenin istisnai durumları bahane ederek ve çeşitli güçlükler çıkartarak yükümlülüğünden kaçması başta gelmekte idi) 1974'de maddeye bir takım düzeltmeler ve ilâveler yapıldı, ki bunların özünü düzenlemedeki istisnai durumların daha da aza indirgenmesi oluşturmaktadır. 1976'da da yapılan bir değişiklikle maddede yer alan istisnalardan diğer düzenleyici işlemlere atıf yapan 3. bendin kapsamı daraltılmıştır. 1981'den beri 552. maddeye reform tasarıları hazırlanmaktadır.

Günlüğünde İdare Kanununun, esasına teşkil eden 3. maddesinden oluşan 552 B maddesi bu kanuna atfen «Günlüğünde İdare Kanunu» olarak bilinir. 1972'den beri hazırlıkları süren ve mevzuata «Açık Top-

lantılar» kavramını getiren bu düzenleme 13 Eylül 1976'da Başkan Ford tarafından imzalanarak 12 Mart 1972'de yürürlüğe girmiştir.

Kanunun 552 (b) maddesini oluşturan, 1974 tarihli «Özel Yaşamın Gizliliği Hakkında Kanun» hükümetin, gittikçe artan şekilde bilgi toplama adına özel yaşamın gizliliği likesini hiçe sayma eylemlerine karşı, Kongre'nin bir yanıtıdır denilebilir. 1974 Aralık ayında Başkan Ford tarafından imzalanan ve Eylül 1975'de yürürlüğe giren Kanunun en önemli hükmü «Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması Çalışmaları Komisyonu» adı altında ilerideki aşamalarda ortaya çıkacak eksiklik ve aksaklıkları gidermeğe yönelik tedbirleri öngörmek ve önermekle görevli bir komisyon oluşturması, çağdaş bir demokrasi için kaçınılmaz olan saydam idare anlayışının olumsuz yanını giderme çabası göstermesidir.

İDARİ USUL KANUNU (*)

A.B.D. Kanunları, 5. Başlık (**)

5. Bölüm — İdari Usul

- 551. Tanımlar.
- 552. İdareye ilişkin bilgi edinilmesi; idari işlemler, gerekçeler, kararlar, zabıtlar ve muameleler.
- 552a. Kişiler hakkında tutulan zabıtlar.
- 552b. Açık toplantılar.
- 553. İşlem yapma.
- 554. Karar alma.
- 555. Tâli meseleler.
- 556. Oturumlar; nezaretçi memurlar; yetkiler ve görevler; ispat yükümlülüğü; delil; hükme esas teşkil eden zabıtlar.
- 557. İptidai hükümler; nihailik niteliği; idari denetim; tarafların itaat yükümlülükleri; kararların içerikleri; zabıt.
- 558. Yaptırım ihdas etme; ruhsat başvurularının değerlendirilmesi; ruhsatların geçici olarak geri alınması, iptal edilmesi ve sona ermesi.
- 559. Diğer kanunlar üzerindeki etki; sonradan yapılan düzenlemele-
rin etkisi.

(*) Çeviriye esas alınan kaynak: Administrative Conference of the U.S., *Federal Administrative Procedure Sourcebook* (Office of the Chairman, 1985).

(**) Türk hukuk düzeninde bir düzenleyici işlemin alt ayırımlarını adlandırmak için sistematik bir sınıflandırma bulunmadığından (örneğin Türk Ticaret Kanunu'nda «Kitap-Fasıl-Kısım»; Türk Medenî Kanunu'nda «Kitap-Kısım-Bap»; Türk Ceza Kanunu'nda «Kitap-Bab-Fasıl»; son dönemde çıkartılan kanunlarda da «Kısım-Bölüm» ayırımları bulunmaktadır) bu çeviride, «Başlık-Bölüm-Madde» ayırımı kullanılmıştır. - İ.T.

§ 551. Tanımlar

Bu altbölümde geçen kavramlar, aşağıda belirlenen anlamlarda kullanılmıştır :

(1) «İdare», bir diğer idarenin bünyesinde yer alsın veya almasın, yahut denetimine tâbi olsun veya olmasın, aşağıda belirtilenler hariç, A.B.D. Devletinin yetkili makamlarının her biridir. Bu kapsama girmeyenler şunlardır:

(A) Kongre;

(B) A.B.D. mahkemeleri;

(C) A.B.D. topraklarına dahil, fakat hiçbir eyalet sınırları içine alınmamış bölgelerin yönetimleri;

(D) District of Columbia yönetimi;

ayrıca bu başlıkta yer alan 552. madde gereğince aşağıda belirtilenler de idare kavramı kapsamında değildir:

(E) taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların giderilmesi amacıyla, tarafların temsilcilerinden veya tarafların kurduğu örgütlerin temsilcilerinden oluşan idareler;

(F) askeri mahkemeler ve askeri komisyonlar;

(G) savaş esnasında arazide veya işgal altındaki bölgede yetkili askeri makamlar;

(H) 12. Başlığın 1738., 1739., 1743. ve 1744. maddelerinde; 41. Başlığın 2. Bölümünde ve 50. Başlığın 1622., 1884., 1891-1902. ve eski 1641 (b) (2). maddeleri ile ekinde belirlenen görevler;

(2) «kişi», idare olmayan gerçek kişiler, ortaklıklar, şirketler, dernekler, kamusal veya özel örgütleri kapsar;

(3) «taraf» bir idari muamelede taraf olarak adlandırılan veya bu şekilde addedilen kişi veya idareyi ve belirli amaçlar için bir idare tarafından taraf olarak addolunan kişi ve idareyi kapsar;

(4) «işlem», genel veya birel nitelik taşıyan; geleceğe etkili; kuraları veya bunların siyasalarını belirleyici, açıklayıcı veya emredici şekilde tespit eden yahut bir idarenin örgütünü, muamelelerini veya uygulama koşullarını tanımlayan ve oranların, ücretlerin gelecekteki durumları, bunlardaki değişimleri düzenlemek için oluşturulacak mütehhit veya mali birimleri, yahut mevcutlarda gidilecek yeniden örgütlenmeler, bu birimlere ilişkin fiyatlar, olanaklar, araçlar, hizmetler, indirimler ve yukarıdakilerin tümüne ilişkin uygulamalar hakkında onay veya kaideler içeren bir idari düzenlemenin bütünü veya bir kısmıdır;

- (5) «işlem yapma», bir işlemin formüle edilmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması şeklindeki idari bir tasarruftur;
- (6) «karar», bir idarenin gerek olumlu, gerek olumsuz, gerek bağlayıcı, gerek tespit edici nitelikte olsun, işlem yapma dışındaki, ancak ruhsatlandırmayı da içeren bir nihai tasarrufunun bütünü veya bir kısmıdır;
- (7) «karar alma», bir kararın formüle edilmesi şeklindeki idari tasarruftur;
- (8) «ruhsat», bir idare tarafından verilen izin belgesi, şahadetname, tasdikname, tescil belgesi, berat, üyelik belgesi, muafiyet belgesi veya herhangi sair belgenin bütünü veya bir kısmıdır;
- (9) «ruhsatlandırma», ruhsata ilişkin verme, yenileme, vermektan kaçınma, hükümsüz kılma, geçici olarak geri alma, iptal etme, düzeltme, değiştirme veya şarta bağlama şeklindeki idari tasarruflar;
- (10) «yaptırım»,
- (A) yasaklama, zorunluluk koyma, sınırlama veya sair şekilde kişinin özgürlüğünü etkileme;
 - (B) mağduriyetin giderilmesini durdurma;
 - (C) tazminata veya para cezasına hükmetme;
 - (D) bir mülke yönelik olarak tahrip, el koyma, müsadere veya zilyetliğini alma;
 - (E) zarar-zıyan bedeli, masraflar, iade edilmesi gereken meblağ, tazminat ve ücret tahakkuk ettirme;
 - (F) bir ruhsata ilişkin yükümlülük getirme, vermektan kaçınma yahut geçici olarak geri alma; yahut,
 - (G) sair zorlayıcı veya sınırlayıcı eylemler yapma şeklinde idari bir tasarrufun bütünü veya bir kısmıdır.
- (11) «mağduriyetin giderilmesi»,
- (A) para ödemek, yardım yapmak, ruhsat veya yetki vermek, istisnaiyet veya masuniyet veya ayrıcalık tanımak veya hakların tecavüzünü menetmek;
 - (B) bir iddianın, hakkın, bağışıklığın, ayrıcalığın, istisnaiyetin veya masuniyetin varlığını kabul etmek;
 - (C) re'sen veya müracaat üzerine kişinin yararına sair işlemleri yapmak
- şeklinde idari bir tasarrufun bütünü veya bir kısmıdır.
- (12) «İdari muamele», bu maddenin (5)., (7). ve (9). bentlerinde tanımlanan idari tasarruflardır;

(13) «İdari faaliyet», idari bir işlem, kural, ruhsat, yaptırım, mağduriyetin giderilmesi şeklindeki tasarrufların yapılması veya yapmaktan kaçınılması veya yapılmamasını içerir; ve

(14) «ex parte muhaberat», makul bir nedene dayanması koşuluyla, önceden tarafların tümüne tebligat yapılmamış olması sebebiyle aralarında sözlü veya yazılı şekilde yapılıp, resmi kayıtlarda yer almayan muhaberattır. Ancak, bu muhaberat herhangi bir meseleye veya takibata ilişkin şahsi raporlara yönelik istemleri kapsamaz.

(6 Eylül 1966, değişiklik: 13 Eylül 1976)

§ 552. İdareye ilişkin bilgi edinilmesi; idari işlemler, gerekçeler, kararlar, zabıtlar ve muameleler

(a) Her idare, idareye ilişkin bilgi edinilmesini aşağıdaki şekilde sağlar:

(1) Her idare, kamuya yol göstermek amacıyla aşağıdaki bilgileri, ayrı ayrı belirler:

(A) merkez teşkilâtı ve taşra teşkilâtının tarifleri ve kamunun bilgi edinmek, istemler sunmak veya hükümleri almak için başvuracağı memurların kimler olduğu, bunların işyerleri ve başvurulara ilişkin usuller;

(B) birime ilişkin genel bilgiler ve mevcut tüm resmi ve gayriresmi muamelelere ilişkin esasları da içerecek şekilde birimin işlevinin saptanması ve faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin usuller;

(C) usule ilişkin koşullar, gerekli formlar ve bunların edinilebileceği yerlere ilişkin tarifler ve tüm evraklara, raporlara ve incelemelere dair açıklamalar;

(D) idarece yürürlüğe sokulan hukuka uygun olarak düzenlenmiş, genel uygulanıcılık niteliği taşıyan asli kurallar ve işlem yapma siyaseti veya işlemlere ilişkin yorumlar;

(E) yukarıda belirtilenlere ilişkin olarak yapılan her düzeltme, değiştirme veya kaldırma;

Kişinin, fiilen ve zamanında bilgi edinebilmesi olanağının var olması dışında, hiç kimseden Resmi Gazetede, ilan edilmesi gerekip de, bu gereklilik yerine getirilmemiş bir meseleye, bizzat idareye başvurmak suretiyle vâkıf olması beklenemez. Kişi bu nedenle meselden hukuken etkilenemez. Bu paragrafın amacına uygun olarak, yukarıdaki nedenden ötürü hukuken olumlu olarak etkilenen kişiler bakımından mesele, bu husustaki referans ile Resmi Gazete'nin

yöneticisinin onayının var olması halinde Resmi Gazete'de yayımlanmış addolunur.

(2) Her idare, yazılı kurallara uygun olarak, aşağıda belirtilenleri, düzenli olarak yayımlanmamaları ve nüshaları satışa sunulmuş olmamaları halinde, kamunun incelemesine sunar ve nüshalarının edinilmesine olanak sağlar:

(A) muhalefet şerhleri ve kararlar;

(B) idare tarafından benimsenmekle beraber, Resmi Gazete'de yayımlanmamış siyasaya ve yorumlara ilişkin düzenlemeler;

(C) kişiler üzerinde de hukuki etkiler yaratan idari içdüzen işlemleri;

Kişisel hakların korunabilmesi amacıyla idare, bir oyu, siyasayı, yorumu, içdüzen işlemini veya talimatı kamunun bilgisine sunarken veya yayımlarken, bunlarda geçen ve tanınmaya neden olabilecek şahsi verileri silebilir. Ancak, her bu durumda silmenin gerekçesi eksiksiz şekilde ve yazılı olarak açıklanır. Ayrıca her idare, ilgililerin inceleyebilmesi ve nüshalarının elde edilebilmesi için 4 Temmuz 1967'den sonra tespit edilmiş, kabul edilmiş veya meriyet kazanmış ve bu paragraf gereği yayımlanmış olması gereken her düzenlemeye ilişkin bilgileri içeren cari fihristleri temin eder ve ilgiye sunar. Her idare, Resmi Gazete'de yayımlanmış olan bir idari karara dayanarak böyle bir yayının gereksiz ve önemsiz olduğunun belirlenmiş olması dışında, düzenli olarak bu fihristleri ve eklerini senede dört kez veya daha sık yayımlar, satışa sunarak veya sair şekillerde dağıtımını yapar. Kişileri hukuken etkileyecek bir nihai karar, oy, siyasa belirlemesi, yorum veya içdüzen işlemi veya talimat, bir idare tarafından diğer bir idare haricindeki bir taraf aleyhine ancak:

(i) fihriste alınmış ve bu paragraf gereği ya ilgiye sunulmuş ya da yayımlanmış olmak şartıyla; veya

(ii) tarafın sözkonusu düzenlemelerden fiilen ve zamanında haberdar olmuş olması halinde kullanılır.

(3) Bu bendin (1). veya (2). paragrafları gereği ilgiye sunulan zabıtlar haricindeki zabıtları da idare, (A) zaptın gerektiği şekilde beilrtildiği (B) zamanı, yeri ve varsa masrafı ve gerekli usulleri, yazılı kurallarca uygun bir başvurunun mevcudiyeti halinde ilgiye sunar.

(4) (A) Bu madde hükümlerini yürütebilmek amacıyla her idare, tüm birimleri için geçerli olacak standart ücretleri belirleyen düzenlemelerde bulunur ve kamuoyuna duyurur. Makul miktar

dahilinde olması gereken bu ücretler, belgelerin aranmasına ve nüshalarının temin edilmesine ilişkin yapılan doğrudan masraflarla sınırlıdır. Bu şekilde bilgilerin temin edilmesi, öncelikle kamu yararı amacına yönelik olduğundan idare, sözkonusu belge ve bilgilerin ilgililere ücretsiz veya olması gerekenden düşük ücretle sunulmasına karar verebilir.

(B) Idarenin zabıtları gizli tutmakta olduğu yolundaki bir şikâyet üzerine, şikâyetçinin ikametgâhının, asli işyerinin, şikâyet konusu idari zabıtların bulunduğu yerin veya District of Columbia'nın bağlı olduğu Bölge Mahkemesi sözkonusu idareyi bu şekilde davranmaktan men'etmek ve şikâyetçiden usulsüzce gizli tutulan zabıtların açıklanmasını emretmek yetkisini haizdir. Bu yüzden açılan bir davada mahkeme, durumu bir kez daha gözden geçirmek üzere gizli oturum yaparak, idari zabıtların içeriğinin bu maddenin (b) paragrafındaki istisnalardan olup olmadığını inceler. Bu halde tutumunun haklı gerekçelere dayanmakta olduğunun ispatı idareye aittir.

(C) Mahkemenin haklı bir gerekçeyle, farklı bir uygulamaya gitmesi haricinde, şikâyet olunan, vâki şikâyetin kendisine bildirildiği tarihten itibaren 30 gün içinde buna hukuku ihlal etmeyecek şekilde bir yanıt vermeli veya bu şikâyeti sair şekillerde karşılamalıdır.

(D) Mahkemenin daha önemli saydığı davalar hariç, bu paragrafta belirtilen davalar ve bunlara ilişkin istinaf başvuruları mahkeme tarafından diğer tüm davalardan öncelikle görülür, bunlarla ilgili oturum, duruşma ve münazaralar mümkün olan en yakın tarihte yapılır ve muamelelerin hızlandırılması için tüm olanaklar kullanılır.

(E) Bu paragrafta belirtilen çeşit davalar sonucu davacının haklı olduğuna karar vermesi halinde mahkeme, davacının dava sırasında yapmış olduğu makul sınırlar içindeki avukatlık ücreti ve diğer yargılama masraflarının A.B.D. tarafından karşılanmasına hükmedebilir.

(F) Davacıdan, usulsüz olarak gizli tutulan zabıtların bilgiye sunulmasına ve A.B.D. aleyhine avukatlık ücreti ve diğer yargılama masraflarının ödenmesine hükmettiği hallerde mahkeme, bunlara ilaveten gizli tutulmanın, idari personelin keyfi veya ihmalî davranışları sonucu ortaya çıkıp çıkmadığına ilişkin kanaatlerini içeren bir metin hazırlar. Bu durumu incelemekle görevli Özel Komisyon derhal, bu durumdan öncelikle sorumlu

olduğu ileri sürülen memur ya da görevli hakkında bir disiplin soruşturması başlatır. Durumun incelenmesi ve mevcut verilerin değerlendirilmesini müteakiben Özel Komisyon, vardığı kanaati ve önerilerini ilgili idarenin yetkili mercilerine tevcih eder ve bunların birer nüshalarını memur veya görevliye veya bunların temsilcilerine gönderir. Yetkili merci, Özel Komisyonun önerileri doğrultusunda gerekli işlemleri yapar.

(G) Mahkemeden alınan ilâmın icra edilmemesi halinde Bölge Mahkemesi, bundan sorumlu olan memuru cezalandırabilir.

(5) Birden fazla üyesi olan her idare, her idari muamelede üyelerinin verdiği nihai oyları belirten bir zabıt hazırlar ve bunu ilgililerin bilgisine sunar.

(6) (A) Her idare, bu alt maddenin (1), (2) ve (3). paragrafları gereğince yapılan başvurular üzerine,

(i) 10 gün içinde (Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günleri hariç), söz konusu istemin yerine getirilip, getirilemeyeceği konusunda karara varır ve gerekçelerini ve yanıtın olumsuz olması halinde idarenin başına yeniden başvuruda bulunma hakkı olduğunu belirterek, durumdan ilgili şahsı derhal haberdar eder; ve

(ii) ilgilinin üstmakama, başvuru hakkını kullanması halinde, 20 gün içinde (Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günleri hariç) duruma ilişkin bir karara varır. Bu durumda da zabıtların kısmen veya tamamen gizli tutulması söz konusu ise idare ilgiliye bu altmaddenin (4). paragrafı gereği, idari denetim yoluna başvurabileceğini belirtir.

(B) Bu altparagrafta belirtilen olağanüstü hallerde, altparagraf (A)'nın, (i) ve (ii) bentlerinde belirtilen süreler, ilgiliye gerekçeli olarak durumun ve kararın verilmesi beklenen tarihin belirtilmesiyle, uzatılabilir. Böyle bir uzatma, hiçbir şekilde 10 işgününü aşamaz. Bu altparagrafta kullanılan «olağanüstü hal» kavramı,

(i) istenen zabıtların başvuruyu yerine getirecek idarenin bulunduğu binadan farklı bir yerde araştırılması ve toplanması gerektiği;

(ii) başvuruyla ilgili olarak bir başka idarenin görüşü alınmak gerektiği (ki bu, mümkün olan en kısa sürede yapılacaktır) veya başvurunun içeriği birden fazla idareyi ilgilendirdiği haller için kullanılır.

(C) Bir idareye, zabıtlarını incelemek için, bu altmaddenin (1), (2) veya (3). paragraflarına uygun olarak başvuruda bulunan kişi, idarenin belirlenen süreler içinde bu konudaki kararını bildirmemiş olması halinde, kendisine düşen idari yolları tüketmiş sayılır. Hükümetin istisnai koşulların varlığını ve idarenin gerekli gayreti göstererek başvuru hususunda faaliyet göstermekte olduğunu ortaya koyması halinde mahkeme, uygulamayı durdurabilir ve idareye zabıtları gözden geçirmesi için süre tanıyabilir. İdarenin başvuruyu yerine getirmeye karar vermesi durumunda zabıtlar derhal başvuruda bulunan ilgiliye sunulur. Bu altmaddede belirtilen hallerde idare başvuruyu reddederse, ilgiliye yapılacak tebligatta, bu kararın sorumluluğunu taşıyan kişilerin adları ve ünvanları veya mevkileri belirtilir.

(b) Bu madde aşağıdaki meselelere uygulanmaz:

(1) (A) ulusal savunma veya dış siyasa ile ilişkin menfaatlerin korunması amacıyla, yürütmenin bir düzenleyici işlemiyle belirlenmiş kriterlere uygun olarak gizli tutulması özellikle belirlenmiş ve (B) fiilen yukarıda belirtilen şekilde bir yürütme işlemi kapsamına giren meseleler;

(2) idarenin salt içdüzen işlemlerini ilgilendiren;

(3) bir düzenleyici işlemle (bu başlığın 552 (b) maddesi dışında açıklama masuniyeti konulmuş olan meselelere; ki böyle bir düzenleyici işlem, (A) kamunun incelemesine gizli tutulacak meseleleri hiçbir oranda takdir hakkı kullanılamayacak şekilde sarıh olmalı; veya (B) gizli tutulacak meseleler için belirli bir kriter tespit etmeli veya böyle bir uygulamaya tâbi tutulacak meseleler için örnekler belirtmelidir;

(4) ticari sırlar veya gizli tutulması koşuluyla bir kimseden öğrenilmiş ticari veya mali bilgiler;

(5) idarenin davalı olduğu diğer bir idare harici, kanunen kimse- nin bilgisine sunulmayacak, idare içi veya idareler arası muhtıralar veya mektuplar halinde;

(6) açıklanması halinde, özel hayatın gizliliği alenen ihlal edilmiş olacak şahsi veya tıbbi bilgiler;

(7) açıklanması halinde aşağıdaki durumların söz konusu olacağı hukukun icrası amacıyla derlenmiş soruşturma zabıtları; (A) icra muamelelerinin engellenmesi, (B) bir duruşmanın âdil, karar alma- nın tarafsız olması gerekliliği ilkesini ihlâl ettiğinden ilgilinin bu haklardan mahrum edilmesi, (C) kişinin özel hayatının gizliliğinin

ihlâl edilmesi, (D) Kaynağın gizli kalması gerekirken kimliğinin anlaşılması ve cezai soruşturma veya hukuka uygun olarak sürdürülmekte olan, milli istihbarata ilişkin güvenlik soruşturması sırasında gizli kaynaklardan edinilen gizli bilgilerin ortaya çıkması (E) soruşturma tekniklerinin ve usullerinin öğrenilmesi, (F) hukuku icra etmekte olan personelin yaşamı veya vücut bütünlüğünün tehlikeye girmesi;

(8) mali kuruluşların faaliyetlerinin düzenlenmesi veya denetlenmesiyle görevli bir idare tarafından veya onun adına veya onun kullanımı için hazırlanmış denetleme raporları, işletme faaliyet raporları ve sair raporlar;

(9) haritalar da dâhil olmak üzere, petrol kuyularına ilişkin jeolojik ve jeofiziki bilgiler ve veriler;

Bu altmadde gereği gizli tutulan herhangi bir zaptın bu koşuldan ayrılabilmesi makul bir şekilde mümkün olan kısmı, ilgililerin ilgisine sunulur.

(c) içinde yer alan özellikle belirlenmiş istisnalar dışında bu madde ile idareye ilişkin bilgilerin kamudan gizli tutulmasına ilişkin genel bir yetki düzenlenmemiştir. Bu maddeye dayanılarak, Kongre'den bilgilerin gizli tutulması mümkün değildir.

(d) her takvim yılının 1 Mart tarihinde veya daha önce her idare, Kongre'nin gerekli komitelerine havale edilmek üzere, Temsilciler Meclisi Sözcüsüne ve Senato Başkanına hitaben, bir önceki yıla ilişkin bir rapor hazırlar. Bu raporda,

(1) kendisine altmadde (a)'ya uygun olarak yapılmış başvurulardan reddettiklerinin adedi ve herbirinin gerekçesi;

(2) kendisine altmadde (a) (b) gereğince yapılan üstbaşvuru hakkının kullanımı şeklindeki başvuruların adedi, bunların sonuçları ve red kararına mâruz kalmış olanların gerekçeleri;

(3) kendisine bu madde gereği yapılmış başvurulardan red kararına mâruz kalmış olanlarının sorumluluğunu taşıyan tüm kişilerin adları ve ünvanları veya mevkileri;

(4) usulsüzce zabıtları gizli tutan görevli veya memur hakkında yapılan disiplin soruşturmasına ilişkin bir raporu veya böyle bir soruşturmaya neden gerek görülmediğini belirten bir belgeyi de içerecek şekilde, altmadde (a) (4) (F) gereğince yapılan tüm muamelelerin sonuçları;

(5) kendisine bu madde hükümlerine uygun olarak hazırlanan tüm düzenleyici işlemlerin birer nüshası;

(6) ücret listesinin bir nüshası ve kendisi tarafından bu madde hükümlerine uygun olarak, zabıtları ilgiliye sunma karşılığı toplanmış ücretlerin toplam miktarı;

(7) bu maddenin uygulanmasına ilişkin sair bilgiler.

Her takvim yılının 1 Mart tarihinde veya daha önce Başsavcı bu maddenin uygulanması ile ilgili açılan davaların adedini, her davada konu olan istisnayı, bu davaların neticelerini ve altmaddeler (a) (4) (E), (F) ve (G) gereği hükmolunan masrafları, ücretleri ve cezaları içeren bir önceki yıla ait senelik bir rapor yayımlar. Bu raporda ayrıca, Adalet Bakanlığı'nın idarelerin bu maddeye uygun olarak davranmasını sağlayıcı çabaları hakkındaki görüşler de yer alır.

(e) Bu maddenin amacının gerçekleştirilebilmesi için 551 (1). maddede tanımlanan «idare» kavramı içine tüm daireler, askeri idareler, devletin içinde yer alan veya denetlenmesine tâbi tüzel kişiler veya yürütmenin içinde yer alan diğer kuruluşlar (Başkanlık Genel Sekreterliği de dahil olmak üzere) veya bağımsız düzenleyici idareler girer.

(6 Eylül 1966, Değişiklikler: 5 Haziran 1967, 21 Kasım 1974, 13 Eylül 1976, 13 Ekim 1978)

§ 552 a. Kişiler hakkında tutulan zabıtlar

(a) Tanımlar

Bu maddede geçen kavramlar aşağıdaki anlamlarda kullanılmıştır:

(1) «idare», bu başlığın 552 (e) maddesindeki tanımı ifade eder;

(2) «kişi», A.B.D. vatandaşı veya hukuka uygun olarak daimî mukim sıfatını kazanmış yabancıdır;

(3) «tutmak», tutmayı, toplanmayı, kullanmayı ve yaymayı içerir;

(4) «zabıt», bir idarece, bir kişi hakkında eğitimini, mali faaliyetlerini, tıbbi geçmişini ve cezai ya da mesleki geçmişini içerecek ve fakat bunlarla sınırlı kalmayacak şekilde tutulan ve adı ya da kimlik numarasını, sembolünü veya kimliğini ortaya koyacak parmak izi, ses kaydı, fotoğraf ve sair bilgileri içeren kayıtlardır;

(5) «zabıt takımı», bir kişi hakkında, adı ve kimliğini belirtecek numara, sembol ve sair bilgilerle ele geçirilebilecek tek tek zabıtların bütünüdür;

(6) «istatistiki zabıt», zabıtlar bütünü içinde salt istatistiki araştırma veya rapor hazırlama amacıyla tutulan ve tümüyle ya da kısmen 13. Başlığın 8. maddesi hariç, kimliği tespit edilebilir bir kişi hakkında tahmin yürütmek için kullanılmayacak bir zabıttır; ve

(7) «alışılmış kullanım», bir zabıtın açıklanması ile ilgili olarak, toplandığı amaç doğrultusunda kullanımını ifade eder.

(b) Açıklamanın şartları :

Hiçbir idare, zabıtların alâkalı olduğu kişinin yazılı bir müracaatı olmadıkça, veya önceden yazılı muvafakati bulunmadıkça, zabıt takımı içinde yer alan hiçbir muhaberati açıklayamaz. Ancak açıklamaların,

(1) görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla zaptı tutan idarenin, görevli ya da memurlarına;

(2) bu başlığın 552. maddesi gereği öngörülen hallerde;

(3) bu madde'nin (a) (7) altkısımında tanımlanan ve bu madde (e)

(4) (d) altkısımında belirlenen şekilde bir alışılmış kullanım halinde;

(4) planlama, nüfus sayımı düzenleme veya 13. başlık hükümleri uyarınca sürdürülen bir araştırma ve sair faaliyetler amacıyla Nüfus Sayımı Bürosuna;

(5) alâkalı olduğu kişilerin kimliği anlaşılmayacak şekilde olmak kaydıyla, idareye zabıtların salt istatistiki araştırma veya raporlar için kullanılacağını yeterli, yazılı bir belgeyle kanıtlayan şahıslara;

(6) A.B.D. hükümeti için muhafazasının sürdürülmesinin tarihi anlamda veya sair şekilde değer taşıması bakımından Ulusal Arşiv ve Zabıtlar Dairesine veya bu değerde olup olmadığının saptanması için değerlendirmeye tâbi tutacak bir arşiv görevlisine;

(7) başının zabıtları tutan idareye yazılı başvuruda bulunması ve istenilen muayyen kısmı belirtmesi üzerine kanunen öngörülmüş hukuki veya cezai icra faaliyetlerini A.B.D. denetimi altında sürdüren bir diğer idareye veya yargısal yetkiyi devlet adına kullanan bir diğer kuruluşa;

(8) son bilinen adresine açıklama tebligatı gönderilmesi şartıyla, bir kişinin sağlık ve güvenliğinin bu açıklamayı zaruri kıldığını ortaya koyan bir kimseye;

(9) Kongreye veya yetki alanları içinde kalmak kaydıyla bir komite veya altkomiteye veya Kongre'deki karma komiteye veya karma altkomiteye;

(10) Genel Muhasebe Dairesinin görevleri içinde bulunan bir konuyla ilgili olarak baş hesap kontrol görevlisine veya yetkili vekillerine;

(11) yetkili bir mahkemenin kararına dayanılması halinde; ve

(12) 31. başlığın 3711 (f) maddesi uyarınca bir tüketici bildirim idaresine

yapılması halinde bu yasaklamalar sözkonusu olmaz.

(c) Birtakım açıklamaların kayıtlara geçmesi

Her idare, denetimi altındaki her bir zabıt takımına ilişkin olarak,

(1) Bu maddenin (b) (1) veya (b) (2) altkısımları uyarınca yapılan açıklamalar hariç, aşağıdaki verileri içerecek şekilde muntazaman kayıt tutar:

(A) Bu maddenin (b) altkısımları gereği bir kimseye veya diğer idareye yapılan her bir açıklamanın tarihi, konusu ve amacı; ve

(B) açıklamanın yapıldığı kişinin adı ve adresi;

(2) bu altkısının (1). paragrafı uyarınca tutulan kayıtları, konusu olan açıklamanın yapılmasından itibaren 5 yıl muhafaza eder;

(3) bu altkısının (1). paragrafı uyarınca tutulan kayıtlar, bu maddenin (b) (7) altkısımları uyarınca yapılan açıklamalar hariç, zabıtların alâkalı olduğu kimsenin başvuruda bulunması halinde ilgisine sunar; ve

(4) açıklama konusunda tutulmuş bir kaydın varlığı halinde, açıklamada bulunulan zaptın uyuşmazlık konusu olması durumunda, bu altmaddenin (d) altkısımları uyarınca yapılan düzeltmeler bu kimseye veya idareye bildirilir.

(d) Zabıtlara ulaşma

Zabıt takımlarını tutan her idare,

(1) bir zabıt veya bilginin alâkalı olduğu kimsenin bunları incelemek amacıyla başvurması halinde, bizzat seçtiği bir görevlinin eşliğinde zabıtları gözden geçirmesine ve tümüne ya da bir kısmına ait nüshaları edinmesine izin vermek;

(2) bir kişinin kendisini alakadar eden zabıtlarda düzeltme yapılması hususunda başvuruda bulunmasına izin vermek ve,

(A) böyle bir başvuruyu tebellüğ ettiği günden itibaren en geç 10 gün içinde (Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günleri hariç) bunu ilgiliye bildirme; ve

(B) derhal ya,

(i) ilgili kişinin yanlış, ilgisiz, zamansız veya eksik olduğunu düşündüğü kısımda gerekli düzeltmeleri yapma; ya da
(ii) kişiyi, başvurusu doğrultusunda bu kısım değişikliklerde bulunmayı reddettiği hususunda, red gerekçesini, kişinin red kararının denetimi için başvurabileceği üstü veya bu üst tarafından görevlendirilmiş memurun adı ve iş adresi ile bu başvurunun usulünü belirtecek şekilde haberdar kılmak;

(3) idarenin zabıtlarda düzeltme yapma istemini reddetmesi kararına karşı çıkan kişinin idari denetim yoluna başvurmasına izin

vermek ve bu başvurunun yapıldığı tarihten itibaren en geç 30 gün içinde (Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günleri hariç) denetimin yapılmasını sağlamak ve bu süre sonunda haklı bir gerekçeyle idarenin başının sürede bir uzama yapmaması halinde, nihai bir karar vermek ve bu nihai kararı da zabıtlarda düzeltme yapılmasının reddi şeklinde olması halinde kişinin idare ile birlikte, düzeltme yapılmasının reddine karşı çıkma nedenlerini ayrıntılı olarak açıklayan bir düzenlemede bulunmasına izin vererek kişiye idari denetim sonucu alınan kararın bu maddenin (g) (1) (A) alt kısmı uyarınca tâbi olduğu yargısal denetim hükümleri hakkında gerekli bilgiyi vermek;

(4) bu alt kısmın (3). paragrafında belirtilen karşı çıkma konusunda yapılan düzenlemeyi müteakiben buna ilişkin bilgi içeren herhangi bir açıklamada bulunulması halinde uyuşmazlık konusu olan kısmı açıkça belirterek ve idarenin uygun görmesi şartıyla red nedenini gösteren açıklamaları ilave ederek uyuşmazlık konusu zabıtların açıklandığı kişilere veya diğer idarelere bildirimde bulunmakla yükümlüdür; ve

(5) bu madde hiçbir şekilde kişiye özel hukuka ilişkin bir faaliyet veya muamele konusunda bilgi edinmek hakkı tanımaz.

(e) İdarenin uyması gerekli şartlar

Zabıt takımlarını tutan her idare,

(1) tuttuğu zabıtların ancak düzenleyici bir işlem veya Başkanın icrai bir kararı gereği yerine getirmekle yükümlü olduğu bir görevi ilgilendiren ölçüde şahsi bilgilere yer verir;

(2) toplaması gerekli bilgiyi mümkün olduğu kadar kişisel hakları, çıkarları ve federal programlar çerçevesindeki ayrıcalıkları ile ters düşmemesi amacıyla doğrudan ilgili şahıstan alır;

(3) hakkında malûmat edinmeye çalıştığı her kişiyi, bilgi toplama formunda veya kişi tarafından muhafaza edilebilecek ayrı bir formda gösterilen aşağıdaki verilerden haberdar eder:

(A) bilgi toplanmasını isteyen yetkili (ister düzenleyici bir işlemle, ister Başkanın icrai bir kararı ile yetkili kılınmış olsun) ve bu tür bir bilginin açıklanmasının mecburi veya ihtiyari olduğu;

(B) bilginin tasarlanan kullanım amacı veya amaçları;

(C) bilginin bu alt kısmın 4 (D) paragrafı uyarınca alışılmış kullanımı; ve

(D) eğer varsa, kişi üzerindeki etkileri;

(4) bu alt kısmın (11). paragrafı hükümleri gereği yapılan bir tahakkuk veya değiştirme halinde aşağıdaki verileri içerecek şekilde

zabıt takımlarının varlığını ve karakterini belirten bir ilanı Resmi Gazete'de yayımlar:

(A) takımın adı ve yeri;

(B) takım içinde tutulan kişilerin dahil olduğu kategoriler;

(C) takımda tutulan zabıtların kategorileri;

(D) kullananların kategorileri ve amaçlarını da belirtecek şekilde takımda yer alan zabıtların alışılmış kullanımları;

(E) idarenin zabıtları depolama, bilgi ele geçirme, ele geçirmenin denetimi, alıkoyma ve açıklamaya ilişkin siyasası ve uygulamaları;

(F) Zabıt takımlarından sorumlu olan idari görevlinin unvanı ve iş adresi;

(G) kişinin zabıt takımlarında kendisi ile alakalı bir bilginin varlığı hususunda yaptığı başvurunun yanıtlanması hususundaki idari usuller;

(H) kişinin zabıt takımlarında yer alan bir zapta ulaşma yolları ve içeriklerinin saptanabilmesi hakkında yönelttiği istemin yanıtlanması hususundaki idari usuller; ve

(I) takımdaki zabıtların kaynaklarının kategorileri.

(5) kişi hakkında alınacak bir karar için kullanılan zabıtların hakkaniyet ilkesi çerçevesinde kat'i, ilgili, zamanlı ve eksiksiz tutar;

(6) bu maddenin (b) (2) alt kısmı uyarınca yapılmadıkça, bir idare dışında bir kimseye bir kişi hakkında bilgi açıklamadan önce, bu zabıtların katiyetini, eksiksizliğini, zamanlılığını ve idari amaçlara uygunluğunu kesinleştirmek için makul çabalarda bulunur;

(7) bir düzenleyici işlemle veya zaptın hakkında tutulduğu kişi tarafından açıkça ya da hukukun icrası faaliyeti ile ilgili olarak sağlanmadıkça 1. Düzeltmenin teminatı altındaki hakların kullanılma yolları hakkında zabıt tutamaz;

(8) hakkındaki zabıtların, bir 3. kişinin ilgisine sunulmuş olduğunu alâkadar kişiye tebliğ edilmesi kanunen öngörülmüş olması halinde bu hususta makul çabalarda bulunur;

(9) herhangi bir zabıt takımının oluşturulması, geliştirilmesi, uygulanması veya tutulmasına katılan kimselerin idaresinin düzenlenmesine ilişkin kurallar ihdas eder ve her bir bahis konusu kişiyi bu kurallar ve bu madde gerekleri uyarınca yönetir;

(10) Zabıtların güvenliğini ve gizliliğini korumak için uygun idari, teknik ve maddi tertibatları alır ve bunları, netice itibariyle alâ-kadar oldukları kimseleri herhangi bir zarar, sıkıntı, uygunsuzluk veya haksızlığa uğratabilecek tahmini tehdit ve tehlikelerden korur; ve

(11) bilginin bu altkısımın (4) (D) paragrafı uyarınca yayımından en az 30 gün önce, Resmi Gazete'de bilgilerin takımlarda yeni kullanım veya kullanım tasarısı hususunda ilan yapar ve ilgili şahısların idareye yazılı veri, görüşler ve müzakereler sunmasına olanak tanır.

(f) İdari kurallar

Bu madde hükümlerini yerine getirmek amacıyla her zabıt takımları tutan idare, bu başlığın 553. maddesi hükümlerine uygun olarak (umumî ilân da dahil olmak üzere) bunlara ilişkin kurallar yürürlüğe koyar, ki bu kurallar:

(1) bir kimsenin belirttiği herhangi bir zabıt takımında kendisiyle alakalı zabıtların varlığı hususundaki başvurusuna karşılık olarak yapılacak tebligatın usulünü düzenler;

(2) kendisiyle alakalı zabıt veya bilgiler konusunda bir idareye başvuran kimsenin ilgisine bu zabıt ve bilgilerin sunulabilmesiyle ilgili zamanı, yer ve gerekleri tanımlar;

(3) psikolojik kayıtları da içeren şahsa ait tıbbi zabıtlar için gereken özel usuller de dahil olmak üzere bir kimsenin kendi ile alakalı zabıtların açıklanmasında uygulanacak usulleri tespit eder;

(4) bir kimse ile alakalı zabıt veya bilgilerin düzeltilmesi hususunda, o şahsın yaptığı başvuru üzerine yapılan idari denetim, bu başvuruya ilişkin karar başvurunun reddi halinde yapılacak idare içi iptidai başvuru ve bu maddede öngörülen hakların tam olarak icrası için gerekli her konu ile ilgili usulleri düzenler; ve

(5) zaptın aranması ve denetlenmesi için yapılan masraf dışında, kişilerin zabıtlarının nüshalarını edinebilmeleri için bir ödemede bulunmaları gerekiyorsa bu meblağı saptar. Resmi Müdevvenat Müdürlüğü her sene bir yıllık halinde bu altkısım uyarınca yürürlüğe konulan kuralları ve altkısım (e) (4) gereği neşredilen idari ilanları derler ve yayımlar ve makul bir ücret mukabilinde satışa sunar.

(g) (1) Hukuki yollar

Herhangi bir idare

(A) bir şahsa ait zaptın düzeltilmesine dair başvuruya bu maddenin (d) (3) altkısım gereği reddetme kararı verdiğinde veya bu altkısım hükümleri hilafına idari denetimde bulunmadığında;

- (B) bu maddenin (d) (1) altkısımı uyarınca bir şahsın başvurusunu reddettiğinde;
- (C) bir şahıs hakkında alınacak kararlara dayanak teşkil eden nitelikleri, karakteri, hakları veya olanakları veya menfaatlere ilişkin kayıtların gerektiği şekilde kati, ilgili, zamanlı ve eksiksiz tutulmaması ve bunun neticesi kişi aleyhine kararlar alınması halinde; veya
- (D) netice itibariyle kişi aleyhine etkiler doğuracak şekilde bu maddenin herhangi bir başka hükmü veya buna uygun olarak yürürlüğe konan kural hilafına davranışta bulunulduğunda, alakadar kişi, idare aleyhine adli bir dava açabilir ve A.B.D. Bölge Mahkemesi bu altkısım hükümleri uyarınca bu meselelere ilişkin olarak yargı yetkisine sahiptir,
- (2) (A) bu maddenin (g) (1) (A) altkısımı uyarınca açılan her davada mahkeme idareye alakalı şahsa dair zabıtlarda başvurusu doğrultusunda düzeltme yapılmasını veya mahkemenin karar vereceği herhangi bir davranışta bulunmasını emredebilir. Bu halde mahkeme meseleyi iki kez inceler.
- (B) Mahkeme bu paragraf uyarınca açılan davalarda haklı çıkan tarafın vermiş olduğu makul avukatlık ücretlerine ve yapılan diğer yargılama masraflarına A.B.D aleyhine hükmedebilir.
- (3) (A) bu maddenin (g) (1) (B) altkısımı hükümleri uyarınca açılan her davada mahkeme idareyi zabıtları gizli tutmaktan men edebilir ve hukuka aykırı olarak gizli tutulan zabıtların ilgilisine açıklanmasını emredebilir. Bu durumda mahkeme, karara meseleyi iki kez inceledikten sonra varır ve bu maddenin (k) altkısımında belirlenen istisnalara girip girmediğini tespit edebilmek için zabıtları gizli bir oturum yaparak inceleyebilir, tutumu hususunda ispat yükümlülüğü idareye aittir.
- (B) mahkeme, bu paragraf uyarınca açılan davalarda haklı olduğuna hükmedilen tarafın vermiş olduğu makul avukatlık ücretlerinin ve yapmış olduğu diğer yargılama masraflarının A.B.D. tarafından ödenmesine hükmedebilir.
- (4) Bu maddenin (g) (1) (C) veya (D) altkısımları uyarınca açılan ve mahkemece idarenin kasdi bir tutum içinde olduğuna hükmettiği her davada A.B.D. ilgili kişiye,
- (A) her halikârda 1000 Dolardan aşağı olmamak kaydıyla, red veya kaçınma neticesi uğradığı fiili zararın; ve
- (B) makul miktardaki avukatlık ücretleri de dahil olmak üzere-

re yaptığı yargılama masraflarının A.B.D. tarafından tazmin olunmasına karar verilebilir.

(5) Bu maddede öngörülen her türlü tazminatın ifasına yönelik her tür dava, ihtilaf konusu miktara bakılmaksızın, davacının ikamet ettiği, veya asil işyerinin bulunduğu veya idari zabıtların olduğu veya District of Columbia İdare Mahkemesinde, dava nedeninin ortaya çıktığı tarihten itibaren iki yıl içinde açılabilir. İstisnaen, idarenin bu madde uyarınca kişiye açıklanması gereken bu bilgiyi fiilen ve kasden yanlış yorumlaması ve bu yanlış yorumlamanın bu madde uyarınca idarenin tazminle yükümlü tutulmasına neden olması halinde dava, yanlış yorumlamanın şahıs tarafından farkedildiği herhangi bir tarihten itibaren iki yıl içinde açılır. Bu madde hiçbir şekilde 27 Eylül 1975 tarihinden önce yapılan bir açıklama neticesi ortaya çıkan zarara karşı dava yoluna gidilmesini sağlamaz.

(h) Kanuni temsilcilerin hakları

Bu maddenin amacı uyarınca bir küçüğün velisi veya bir kişinin fiziki ya da aklî eksiklik ya da yaş nedeniyle yetkili bir mahkeme tarafından atanmış vasisi o kişi adına davada taraf olabilir.

(i) (1) Cezaî hükümler

Bir idarenin görevi ya da mevkii dolayısıyla şahsi bilgiler içeren zabıtları el altında bulunduran veya ulaşabilen herhangi bir memur ya da görevlisi bu madde veya uyarınca çıkarılmış düzenleyici işlemle açıklanması yasaklanmış bir bilgiyi bilerek ve kasden bir kişiye veya idareye açıklaması halinde görevi kötüye kullanmış sayılması nedeni ile 5.000 Dolardan fazla olmayacak bir para cezasına çarptırılır.

(2) bir idarenin, zabıt takımlarını kasden bu maddenin (e) (4) altkısımı hükümlerin hilafına tutan görevlisi veya memuru görevi kötüye kullanmış sayılarak 5.000 Dolardan fazla olmayacak bir para cezasına çarptırılır.

(3) Bir idareye yanlış verilerle, bilerek ve kasden bir şahsa ait zabıtlar için başvuruda bulunan ve elde eden herhangi bir kimse cürüm işlemiş sayılır ve 5.000 Dolardan fazla olmayacak bir para cezasına çarptırılır.

(j) Genel istisnalar

Herhangi bir idarenin başı, bu başlığın 553 (b) (1), (2) ve (3), (c) ve (e) maddeleri (genel ilan da dahil olmak üzere) hükümleri uyarınca, bir idaredeki zabıt takımların altkısımlar (b), (c) (1) ve (2), (e) (4) (A)'dan (F)'ye kadar, (e) (6), (7), (9), (10) ve (11) ve (i) hariç ol-

mak üzere istisna kılmaya yönelik kuralları yürürlüğe koyabilir. Bu istisnalar zabıt takımlarının,

(1) C.I.A. tarafından tutulması; veya

(2) suçu önleme, denetim altında tutma veya azaltma, suçluları tutuklama şeklindeki zabıta faaliyetleri de dahil olmak üzere esas işlevi ceza hukuku kurallarının icrası olan bir idare, savcılar, mahkemeler, disiplin kurulları, hafif cezalar vermek ve kaldırmakla yetkili kurullar tarafından tutulması ve (A) suçluların ve sanıkların tespiti için derlenen ve yalnızca tanıtıcı veriler, tutuklamaya ilişkin notlar, cezaların konusu, hüküm, salıverme ve cezalandırmaya ilişkin düzenlemeyi içeren bilgilerden (B) bilgi verenlerin ve soruşturmacıların raporlarını da içeren ceza soruşturması için derlenmiş bilgilerden ve (C) tutuklanmadan salıverilmeye kadarki süre içinde şahıs hakkında derlenen tüm raporlardan müteşekkil olması halinde sözkonusu olur.

Bu altkısım uyarınca düzenlenen kuralların kabulüyle idare, bu başlığın 553 (c) maddesi uyarınca, sözkonusu zabıt takımlarının bu madde hükümleri arasında istisna sayılmasının nedenlerini de açıklayacaktır.

(k) Özel istisnalar

Bir idarenin başı, bu başlığın 553 (b) (1), (2) ve (3), (c) ve (e) maddeleri (genel ilan dahil) uyarınca takımların aşağıdaki hükümlere tâbi olması halinde bu maddenin (c) (3), (d), (e) (1), (e) (4), (6), (11) ve (I) ve (f) altkısımları hükümlerinden istisna sayar:

(1) bu başlığın 552 (b) (1) maddesi hükümlerine tabi olması;

(2) bu maddenin (j) (2) altkısım kapsamında dışında kalan meselelerde hukukun icrasını sağlamaya yönelik olarak derlenen soruşturma belgelerinden olması. Ancak bir kişinin federal kanunlarca sağlanan hakkı, ayrıcalığı veya menfaati bu belgelerin tutulması sonucu ihlal edilecek ise, bu belgeler alakalı şahsa sağlanır. Şu kadar ki, bu belgelerin açıklanması, hükümete bu bilgileri veren kaynağın gizli tutulması gereken kimliğinin açıklanması sonucunu doğuruyorsa veya bu maddenin yürürlük tarihi öncesinde kaynağın kimliğinin açıkça olmasa da, gizli tutulacağına söz verilmiş ise bu istisnalar uygulanmaz;

(3) A.B.D. Başkanının ve 18. Başlığın 3056. maddesinde öngörülen şahısların korunmasına ilişkin hizmet gören bir servis tarafından tutulmakta olması;

(4) düzenleyici bir işlem ile salt istatistik amaçlar için tutulmakta olması;

(5) salt bir federal kamu görevine, askerlik hizmetine, federal sözleşmelere veya sınıflandırılmış bilgiye ulaşılmasına uygunluk, elve-

rişlilik ve gerekli nitelikleri tespit amacıyla toplanan araştırma belgelerinden olması, şu kadar ki, bu tür belgelerin açıklanması hükümetçe gizli tutulmak kaydıyla bilgi alınan bir kaynağın kimliğinin anlaşılmasına neden olacak ise ve bu madde yürürlüğe girinceye kadar kaynağın gizli tutulacağına dair söz verilmiş olması halinde bu istisna uygulanmaz;

(6) Federal bir göreve atanabilmek için gerekli şahsi niteliklere sahip olup olunmadığının sınanması için tutulan belgelerden olup açıklanmasının sınavın nesnelliği ve âdilliğini bozucu nitelik taşıması; veya

(7) silahlı kuvvetler için yeterliliğin sınanması için gerekli değerlendirme belgelerinden olması, şu kadar ki, bu belgelerin açıklanması hükümetçe gizli tutulmak kaydıyla bilgi alınan bir kaynağın kimliğinin anlaşılmasına neden olacak ise ve bu madde yürürlüğe girinceye kadar kaynağın gizli tutulacağına dair söz verilmiş olması halinde bu istisna uygulanmaz.

Bu altkısım uyarınca öngörülen kurallar kabulüyle idare, bu başlığın 553 (c) maddesi gereği zabıt takımlarının bu madde hükümlerinden istisna tutulmasının gerekçesini de belirtir.

(1) (1) Arşiv zabıtları

Genel Hizmetler İdaresi tarafından depolanmak için kabul edilen ve 44. başlığın 3103. maddesi uyarınca işlem gören her idari zabıt, bu maddenin amacı uyarınca depolandığı idarece tutulmuş muamelesi görür ve bu maddenin hükümlerine tâbi olur. A.B.D. Arşivcisi zabtı, tutan idare dışında kimseye açıklayamaz.

(2) Tarihî ve sair değeri olduğu için muhafazasına A.B.D. hükümetince devam edilmesine karar verilerek bu maddenin yürürlük tarihinden önce Ulusal Arşive aktarılan her idari kişisel zabıt, bu maddenin amacı uyarınca Ulusal Arşiv tarafından tutulmuş sayılır ve bu tür zabıtların (bu maddenin (e) (4) (A)'dan, (G)'ye kadar olan altkısım hükümleri benzeri) Resmi Gazete'de yayımlanması durumu hariç, bu madde hükümlerine tâbi olur.

(3) Tarihî ve sair değeri olduğu için muhafazasına A.B.D. hükümetince devam edilmesine karar verilerek bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte veya daha sonra Ulusal Arşiv'e aktarılan her idari kişisel zabıt, bu maddenin amacı uyarınca Ulusal Arşiv tarafından tutulmuş sayılır ve bu maddenin (e) (4) (A)'dan, (G)'ye kadar olan altkısım hükümleri dışında bu madde hükümlerinden istisna addolunur.

(m) Hükümet için sözleşmeciler

(1) Bir idare bir sözleşme ile idare tarafından veya adına idari bir işlevin yerine getirilmesi için zabıt takımlarının kullanılmasını sağlarsa, idare yetkisi dahilinde bu madde gereklerini bahsi geçen takımlara uygular. Bu maddenin alt başlık (i)'sinin amaçlarına uygun olarak, bu şekilde bir sözleşmeci veya memuru sözleşmede maddenin yürürlük tarihinde veya daha sonra mutabık kalınması halinde idarenin memuru addolunacaktır.

(2) 31. Başlığın 3711 (f) maddesi uyarınca zabıtların açıklandığı bir tüketici bildirici idare, bu maddenin amacı çerçevesinde sözleşmeci sayılmaz.

(n) Posta listeleri

Özel olarak kanunen öngörülmedikçe, kişilerin isim ve adresleri bir idare tarafından satılamaz veya kiraya verilemez. Bu hüküm, diğer düzenlemelerle umuma açıklanmasına izin verilmiş isim ve adreslerin gizli tutulmasını sağlamaz.

(o) Yeni takımlar hakkında rapor

Her idare zabıt takımlarına ilişkin yeni bir düzenleme getirme veya değişiklik yapmaya yönelik önerilerin varlığı halinde, bu şekilde bir önerinin özel yaşamın gizliliği ve şahısların diğer şahsi haklar veya mülkiyet haklarının etkileri veya federalizm ve kuvvetler ayrılığına ilişkin anayasal ilkelerin korunması hususunda gerekli değerlendirmeleri yapabilmeleri veya zaman geçirmeksizin Kongre'yi ve İdare ve Bütçe Dairesi'ni, haberdar eder.

(p) Yıllık rapor

Başkan yıllık olarak

(1) bir önceki yılın İdare ve Bütçe Dairesi Müdürünün faaliyetlerini 1974 tarihli özel hayatın gizliliği kanununun 6. maddesi uyarınca belirten;

(2) bir önceki yılda bu madde uyarınca uygulanan ulaşma ve düzeltmeye ilişkin şahsi hakların uygulanmasını belirten;

(3) zabıt takımlarında yapılan değişiklik ve ilaveleri belirten;

(4) 1974 tarihli «özel hayatın korunmasına ilişkin kanun»un amaçlarının gerçekleştirilebilmesi bağlamında bu maddenin etkenliğinin Kongre tarafından değerlendirilmesine yardımcı ve yararlı olabilecek bilgileri içeren bir raporu Temsilciler Meclisi Sözcüsüne ve Senato Başkanına sunar.

(g) Diğer kanunların etkileri

(1) Hiçbir idare, bu başlığın 552. maddesinde içerilen istisnaları, bu maddenin hükümleri çerçevesinde ulaşılabilecek zabıtları gizli tutmak amacıyla kullanamaz.

(2) Hiçbir idare bu maddedeki istisnaları, bu başlığın 552. maddesi hükümleri çerçevesinde ulaşılabilecek zabıtları gizli tutmak amacıyla kullanamaz.

§ 552 b. Açık toplantılar

(a) Bu maddede geçen kavramlar, aşağıda belirlenen anlamlarda kullanılmıştır:

(1) «idare», bu başlığın 552 (e) maddesinde tanımlandığı şekilde çoğunluğu Senato'nun önerisi ve onayı ile Başkan tarafından atanmış kurum içinden iki ya da daha fazla kişi tarafından yönetilen tüm idareleri kapsar;

(2) «toplantı» alt madde (d) ve (e)'de öngörülen veya müsaade edilen müzakereler dışında, neticesinde resmi idare faaliyetinin müştereken yürütülmesi veya tertib edilmesinin kararına varılan, en azından idarenin gerçek kişi niteliği taşıyan üyelerinin katılması öngörülen müzakerelerdir; ve

(3) «üye» bir idarenin başı sıfatını taşıyan kurulu oluşturan, kurum içi gerçek kişilerdir.

(b) Üyeler idari faaliyeti bu madde hükümleri hilafına müştereken yürütemez veya tertip edemezler. Alt madde (c)'de öngörülen istisnai durumlar dışında her toplantının her evresi kamuya açık olacaktır.

(c) İdare tarafından kamu yararının daha farklı bir uygulamayı gerektirdiği düşünüldüğü durumlar hariç, idare, usulüne uygun olarak, bir toplantının belli bir kısmı veya kısımlarına ilişkin açıklamanın:

(1) (A) yürütmenin genel düzenleyici bir işlemi ile özel olarak saptanmış kriterlere uygun olarak ulusal savunma veya dış siyasa ile ilişkili menfaatler uyarınca gizli tutulması gerektiği bizzat belirtilen ve (B) fiilen yukarıda belirtilen şekilde bir yürütme işlemi kapsamına giren meseleleri açıklayan;

(2) İdarenin salt içdüzen işlemlerini ilgilendiren;

(3) izhardan, bu başlığın 552. maddesi haricinde bir düzenleyici işlemle istisna tutulan; ki böyle bir düzenleyici işlem (A) kamunun bilgisinden gizli tutulan meseleler konusunda takdir yetkisinin kullanılmasına hiçbir şekilde olanak vermeyecek şekilde sarih olmalı, veya (B) gizli tutulacak meseleler için belirli bir kriter saptamalı veya gizli tutulacak meselelere ilişkin tipik örnekler içermelidir;

(4) ticari sırları veya gizli tutulması kaydıyla bir kimseden öğrenilmiş ticari veya mali bilgileri açıklayan;

(5) bir kimseyi cürümle itham eden veya resmen takdir eden;

(6) bir kimsenin özel hayatın gizliliğini açıkça ihlal edecek bir bilgiyi açıklayan;

(7) yalnızca aşağıda belirtilen hallerle sınırlı kalmak üzere, hukuk icrası amacıyla derlenmiş soruşturma zabıtları ya da yazılı halle dönüştürüldüğünde bu zabıtlara geçecek bilgileri açıklayan: (A) icra muamelelerini engelleyen; (B) bir duruşmanın âdil, karar almanın tarafsız olması gerekliliği ilkesini ihlal ettiğinden ilgilinin bu haklardan mahrum kalmasına neden olan; (C) kişinin özel hayatının gizliliğini ihlal eden; (D) Kaynağın gizli kalması gerekirken kimliğinin anlaşılmasına ve cezai soruşturma veya hukuka uygun olarak sürdürülmekte olan milli istihbarata ilişkin güvenlik soruşturması sırasında gizli kaynaklardan elde edilen gizli belgeleri ortaya çıkaran; (E) soruşturma tekniklerini ve usullerini açıklayan; (F) hukuku icra etmekte olan personelin yaşamını veya vücut bütünlüğünü tehlikeye sokan;

(8) mali kuruluşların faaliyetlerinin düzenlenmesi veya denetlenmesi ile görevli bir idare tarafından veya onun adına veya onun kullanımı için hazırlanmış denetleme raporlarının işletme faaliyet raporlarının ve sair raporların açıklanması;

(9) (A) piyasadaki para, kıymetli evrak, menkul ticari malların alım-satımını veya mali kuruluşları düzenleyen bir idarenin açıklanması halinde, (i) piyasadaki para, kıymetli evrak veya menkul ticari mallar üzerinde belirgin bir spekülasyona; veya (ii) herhangi bir mali kuruluşun dengesinin belirgin şekilde bozulması tehlikesine neden olacak önbilgilerini ortaya koyan; ancak bahsi geçen idarenin sözkonusu işlemlerin içeriği veya esası hakkında daha önceden kamuya açıklamalar yapmış olması veya o idarenin belirtilen konularda nihai karar almadan önce bizzat açıklamada bulunmasının kanuni bir gereklilik teşkil etmesi halinde altmadde (B) uygulanmaz; veya

(10) özel olarak bir idarenin izhar emrini veya idarenin özel hukuka ilişkin bir faaliyette veya muamelede aldığı rolü, yabancı bir mahkeme veya milletlerarası divan veya tahkimde yer almasını veya idari karar alma faaliyetleri dolayısıyla bu başlığın 554. maddesine uygun olarak idarece başlatılan, yürütülen veya karara bağlanan bir davayı ilgilendiren

nitelikte bilgi veya belgelerden olacağına kanaat getirdiği takdirde altmadde (b)'nin ikinci cümlesi ve altbaşlık (d) ve (e)'de öngörülenler yerine getirilmez.

(d) (1) Altmadde (c) uyarınca davranmaya ancak idarenin üye (altmadde (a) (1)'de tanımlandığı anlamda) tamsayısının çoğunluğunun oyunun sağlanması sonucu karar verilir. Bir veya birkaç kısmının

altmadde (c) uyarınca kamuya kapalı yapılması istenen her bir toplantı için veya altmadde (c) uyarınca gizli tutulması önerilen her bir bilgi için ayrı bir oylama yapılır. Aynı meseleye ilişkin olarak yapılması planlanan ve bir veya birkaç kısmının kamuya kapalı sürdürülmesi önerilen toplantı serileri için, ilkinden itibaren 30 gün içinde tamamlanmak kaydı ile tek bir oylama yapılabilir. Bu tür bir oylamaya katılan her üyenin oyu ayrı ayrı değerlendirilir ve oylamada vekil kullanılmaz.

(2) Bir toplantının belli bir kısmının kamuya açık yapılması halinde menfaatleri altbaşlık (c)'nin (5), (6) ve (7). paragraflarında öngörüldüğü şekilde doğrudan etkilenecek bir ilgilinin başvurusu üzerine idare, üyelerinden herhangi birinin önerisiyle toplantının kapalı yapılıp yapılmayacağı meselesinde oylamaya gider.

(3) Paragraf (1) veya (2) gereğince yapılan oylamaları izleyen gün içinde idare kamuya her bir üyenin oyunu açıklayıcı yazılı bir beyanatta bulunur. Toplantının bir kısmının kapalı yapılması kararına varıldığı takdirde idare, oylamayı izleyen gün içinde bu kararın gerekçesini ve toplantıya katılması beklenen kişilerin listesini eksiksiz olarak yayımlar.

(4) Toplantılarının çoğu altmadde (c)'nin (4), (8), (9) (A) veya (10). paragraflarından biri veya bunların birkaçı uyarınca kamuya kapalı yapılan idare, bir düzenleyici işlem ile bu tür toplantıların kamuya kapalı sürdürülmesine, yapılacak oylama neticesi karar verebilir. Bu yoldaki oylamalara katılan her üyenin verdiği oy kamuya duyurulur. Altbaşlık (c) uyarınca kamudan gizli tutulan bilgiler dışında, hakkında yukarıda belirtilen türde düzenleyici bir işlem bulunan meselelere bu alt maddenin (1)., (2). ve (3). fıkraları ve altbaşlık (e) uygulanmaz ve mümkün olan en kısa zaman içinde yapılacak bu tür toplantıların günü, yeri ve konusu kamuya duyurulur.

(e) (1) İster kamuya açık, ister kapalı olsun, her toplantının yeri, zamanı ve konusu toplantıdan en az bir hafta önce, idarece toplantı hakkında bilgi alımı için yapılacak başvuruları yanıtlamakla görevlendirilmiş görevlinin adı ve telefon numarası ile birlikte kamuya duyurulur. İdarenin üye tamsayısının çoğunluğunun yapılacak bir oylamayla toplantının daha erken bir tarihte yapılmasının idari faaliyet bakımından elzem olduğu kanaatini ortaya koyması halinde yukarıda belirtilen şekilde ilan yerine, mümkün olan en kısa sürede toplantının zamanı, yeri ve konusu ve kamuya açık ya da kapalı olacağı hususunu kamuya duyuracak bir ilan verilir.

(2) (1). paragrafa uygun olarak kamuya duyurulan bir toplantının zamanı veya yeri ancak idare tarafından en kısa süre içinde bu hususta kamuya bir duyuru yapılabilecekse değiştirilebilir. Bir toplantı

tının veya bir kısmının konusu veya açık ya da kapalı yapılacağı hususu bu altmaddeye uygun olarak kamuya duyurulduktan sonra ancak, (A) yapılan bir oylama neticesinde irade üye tamsayısının çoğunluğunun bu hususu idari faaliyet bakımından elzem görmesi ve bu değişikliğin daha önceden duyurulmasının olanaksız olması; ve (B) idarenin mümkün olan en kısa süre içinde kamuya bu değişikliği ve değişiklik yolunda oy kullanan üyeleri belirten bir duyuruda bulunulması koşuluyla değiştirebilir.

(3) Bu altmaddede öngörülen duyuruların herbirini müteakiben derhal, toplantının zamanı, yeri ve konusunu, açık ya da kapalı yapılacağını, bunlardan herhangi birinde meydana gelen bir değişikliği ve idare tarafından toplantıya ilişkin bilgi almak üzere yapılacak başvuruları yanıtlamakla görevlendirilen görevlinin adı ve telefon numarasını içeren bir ilan Resmi Gazete'de yayımlanır.

(f) (1) altmadde (c)'nin (1)'den (10)'a kadar olan paragrafları uyarınca kapalı sürdürülen her toplantı için idarenin baş sorumlusu, toplantının bu şekilde yapılmasına ilişkin görüşlerini gerekçeli olarak açıklar. Bu açıklamanın bir nüshası, toplantıya nezaret eden görevlinin toplantının zamanını, yerini ve katılan kimseleri belirten bir açıklaması ile birlikte idare tarafından muhafaza edilir. İdare, kamuya tümüyle veya kısmen kapalı yapılan her toplantıdaki zabıtları, yazı ile ya da elektronik kayıt yaparak, tam olarak tutar; ancak altmadde (C)'nin (8), (9) (A) veya (10). paragrafları uyarınca kapalı sürdürülen toplantılarda idare, zabıtları ya yukarıdaki yöntemlerle ya da notlar halinde tutar. Notlar halindeki zabıtlar, tartışılan tüm meseleleri eksiksiz ve sarahaten tanımlamalı ve alınan tutumların eksiksiz ve kat'i bir özetini, bunların gerekçelerini, herhangi bir konu üzerinde ifade edilen tüm görüşlerini ve herbir üyenin oyunu belirterek, yapılan oylamaların sonuçlarını içermelidir. Konu ile ilgili olduğu düşünülen her tür belge de, bu notlar halindeki zabıtlarda yer almalıdır.

(2) İdare, vakit geçirmeden kamunun rahatça ulaşabileceği bir yerde, zabıtları, elektronik kayıtları veya notları (idare'ce altmadde (c) uyarınca gizli tutulmasına karar verilenler hariç, paragraf (1)'de öngörüldüğü şekilde gündemdeki herhangi bir mesele hususunda yapılan müzakereleri veya toplantıda herhangi bir tarafça, herhangi bir konuda yapılan beyanları içeren) ilgiye sunar. Bu zabıt veya notların veya kayıtların çözülmesiyle hazırlanan zabıtların, konuşmacıların kimliğini ortaya koyan nüshaları, çoğaltma veya yazma masraflarını içeren bir bedel karşılığında isteyen her kişiye temin edilecektir. İdare, tamamıyla veya kısmen kamuya kapalı yapılan

her bir toplantıya ilişkin zabıtların ve notların harf be harf tutulmuş, eksiksiz birer nüshasını, veya eksiksiz bir elektronik kaydını, hangisinin daha sonra olmasına bakarak, ya toplantı tarihinden itibaren iki yıl, ya da toplantıların yapılmasına neden olan idarî mûmelenin tamamlanmasından itibaren en az bir yıl süreyle muhafaza eder.

(g) Bu madde hükümlerine tâbi her idare, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 180 gün içinde, A.B.D. İdare Konferansı Başkanlığına danışarak ve Resmi Gazete'de en az 30 gün ilan vermek suretiyle ilgililerin yazılı görüşlerini alarak, bu maddenin (b)'den (f)'ye kadar olan altkısımlarının gereklerini yerine getirmeye yönelik olarak hazırlanan düzenlemeleri yürürlüğe koyar. Herhangi bir idarenin burada belirtilen süreler içinde gerekli düzenlemeyi yürürlüğe koymaması halinde herhangi bir kişi A.B.D. District of Columbia Bölge Mahkemesi'nde söz konusu idare aleyhine dava açabilir. Kanunen belirlenmiş süreler içinde herhangi bir kimse A.B.D. District of Columbia İstinaf Mahkemesi'nde de bir dava açarak, bu maddenin (b)'den (f)'ye kadar olan paragrafları hükümlerine uygun olmadan yapılmış düzenlemelerin iptal edilerek gereklere uygun olanın yürürlüğe konulması talebinde bulunabilir.

(h) (1) A.B.D. bölge mahkemeleri bu maddenin (b)'den (f)'ye kadar olan paragrafları hükümlerinin yerine getirilmesi için açıklayıcı veya buyruk niteliğinde veya uygun nitelikte her türlü yargı kararı vermeye yetkilidir. Bu tür davalar herhangi bir kişi tarafından idare aleyhine, bu maddenin ihlal edildiği toplantının yapıldığı tarihten itibaren 60 gün içinde açılır, ancak böyle bir toplantının idare tarafından bu madde gereklerine uygun olarak duyurulmamış olması halinde dava ilân tarihinden itibaren geçecek 60 günden önceki herhangi bir tarihte açılabilir. Bu tür bir davanın idarî toplantının yapıldığı bölgenin bağlı olduğu Bölge Mahkemesi'nde veya District of Columbia Bölge Mahkemesi'nde görülebilir. Bu tür davalarda davalı dava dilekçesinin kendisine ulaştığı tarihten itibaren 30 gün içinde savunmasını verir. Davranışının ispat yükümlülüğü davalıya aittir. Bu tür davalarda hüküm vermek için mahkeme kamuya kapalı yapılmış toplantılara ait zabıtları, elektronik kayıtları veya notları gizli oturum yaparak inceleyebilir ve gerek görürse daha fazla delil talebinde bulunabilir. Mahkeme tarafların menfaatlerini gözönünde bulundurduğu kadar, idari düzeni ve kamu menfaatlerini de gözetecek, bu maddenin ileriki ihlallerini önleyici yargısal buyruk ortaya koymak veya bu maddenin (c) altmaddesi gereği gizli tutulması öngörülenler dışında toplantının o kısmına ait zabıtların, kayıtların veya notların kamuya açıklanmasına karar vermek şeklinde uygun, âdil bir hükme varır.

(2) Kanunen aksi düzenlenmedikçe her Federal Mahkeme, muamelelere hukuka uygun olarak katılan her kişinin hukuka uygun olarak yaptığı istinaf başvurusu üzerine, bu maddeyi ihlal ettiği iddia olunan idare hakkında soruşturma açmaya ve uygun hükme varmaya yetkilidir. Bu madde hiç bir şekilde hiçbir Federal Mahkeme'ye muamelelerin bu maddenin ihlal edildiği toplantı dışında bir evresini salt (1). paragrafta dayanarak kaldırmak, men'etmek veya geçersiz kılmak yetkisi tanımaz.

(i) Mahkeme bu maddenin (g) ve (h) altmaddeleri gereği açılmış olan bir davayı kazanan tarafın yapmış olduğu avukatlık ücretlerinin ve diğer yargılama masraflarının karşı tarafça makul oranda karşılanmasına ancak, mahkemece davanın önemsiz bir nedenle veya geciktirme amacıyla açılmış olduğu kanaatine varılması halinde masrafların tamamıyla davacı tarafından ödenmesine hükmedilir. İdare aleyhine hükmedilen durumlarda mahkeme, bunu, A.B.D. Hükümeti tarafından karşılanmasına çevirebilir.

(j) Bu madde hükümlerine tâbi her idare, her yıl Kongre'ye, kamuya açık olarak yapılan toplantıların toplam sayısının, kapalı olarak yapılan toplantıların toplam sayısının bir cetvel halinde sunulduğu ve bu madde dolayısıyla idareye açılan davalar konusunda açıklamaların yapılarak aleyhine hükmedilen dava masraflarının (idarece ödenmiş veya ödenmemiş olmasına bakılmaksızın) belirtildiği bir rapor gönderir.

(k) Madde 552'ye uygun olarak zabıtların, kayıtların veya bu maddenin (f) altmaddesinde tanımlanan notların incelenmesi veya nüshalarının edinilmesi hususundaki istemlerin bu maddenin (c) altmaddesindeki istisnalardan olması durumu dışında bu madde hiçbir kimsenin bu başlığın 552. maddesi çerçevesinde sahip olduğu haklarını genişletemez veya daraltamaz. A.B.D.'nin 44. Başlığının 33. Bölümünün hükümleri, bu maddenin (f) altkısımında belirtilen zabıtlar, kayıtlar veya notlar hakkında uygulanmaz.

(l) Bu madde bilgilerin Kongre'den gizli tutulması yetkisini tanımaz ve başka kanuni hükümlerce açık yapılması öngörülmüş toplantının tamamen veya kısmen sürdürülmesi hakkını sağlamaz.

(m) Bu madde hiçbir şekilde bir kimsenin bu başlığın 552 (a) maddesi gereğince ulaşabileceği zabıtların, kayıtların veya notların, bu kimseden bu madde gereğince gizli tutulması yetkisini tanımaz.

(13 Eylül 1976).

§ 553. İşlem yapma

(a) Bu madde, düzenlediği hükümler çerçevesinde uygulanır, ancak buna,

(1) A.B.D.'nin askeri veya dışişlerine ilişkin bir işlevinin; veya

(2) İdarenin içdüzen işlemlerinin, kamu mallarının, ikrazlarının, tahsislerinin, imtiyazlarının veya sözleşmelerinin bahis konusu olduğu durumlar dahil değildir.

(b) İlgili şahıslar ismen tespit olunup, kendilerine şahsen veya kanuna uygun olarak sair şekilde tebligat yapıldığı haller dışında, planlanan işlem yapma faaliyeti Resmi Gazete'de ilan edilir. Bu ilan aşağıdaki noktaları içermelidir:

- (1) İşlem yapma faaliyetinin tarihi, yeri ve konusu;
- (2) İşlemi yapmayı planlayan makam; ve
- (3) Yapılması planlanan işlemin esası yahut ilgilileri ve düzenleyici hükümleri tarifi.

İlanın veya oturumun kanunen zorunlu kılındığı hallerden olması dışında bu paragraf aşağıdaki hallerde uygulanmaz:

(A) Yorumlayıcı işlemlerin, siyasa belirleyen genel düzenlemelerin veya idari örgütlenmeye, usullere veya uygulamalarına ilişkin işlemlerin sözkonusu olması; veya

(B) İdarenin geçerli bir gerekçeyle ilanın ve müteakip usullerin elverişli olmadığı, gereksiz olduğu veya umumi menfaatlerle çeliştiği kanaatine varması,

(C) Bu maddede öngörülen ilanı müteakiben idare, yazılı verileri, görüşleri ve değerlendirmeleri incelemelerine sunup, bazı durumlarda sözlü açıklamalarda da bulunarak, ilgili şahıslara konuya ilişkin işlem yapma sürecine katılma olanağı sağlar. Ortaya konulan ilgili hususların tümüyle değerlendirilmesinden sonra idare, kabul edilen hükümlerin temeli ve amacını içeren genel bir düzenlemeye gider. Kanunen idari bir oturumun ve işlemlerin zapta geçirilmesinin zorunlu kılınmış olması halinde bu paragraf yerine bu başlığın 556. ve 557. maddeleri uygulanır.

(d) Bir işlemin kesinleşmesi halinde, sözkonusu işlem, yayımı veya tebliği zorunlu kılınmışlardan ise, yürürlük kazanma tarihinden en geç 30 gün önce yayın veya tebliğ gerçekleştirilir, ancak

(1) kesin işlem bir masuniyet tevcih etmeye veya tanımaya yahut bir kısıtlamayı kaldırmaya yönelik ise;

(2) yorumlayıcı işlemlerden ve siyasalarına ilişkin düzenlemelerden ise; veya

(3) idarece geçerli bir gerekçeye dayanılarak farklı bir usul uygulanmış ve işlem ile yayımlanmış ise bu koşul uygulanmaz.

(e) Her idare, ilgililere işlemin konulması, düzeltilmesi veya kaldırılması hususunda başvuruda bulunabilme hakkı tanır.

(6 Eylül 1966).

§ 554. Karar alma

(a) Bu madde, düzenlediği hükümler çerçevesinde, bir idari oturum olanağının tanınması ve zabıtlara geçirilmesinin kanunen zorunlu kılındığı tüm karar alma faaliyetlerinde uygulanır, ancak buna

- (1) temyiz incelemesi veya iade-i muhakemenin;
- (2) bu başlığın 3105. maddesi gereğince atanmış bir idari yargıcın sözkonusu olması dışında bir kamu görevlisinin seçimi veya terminatı meselesinin;
- (3) hükmün salt inceleme, test etme veya seçimle verildiği muamelelerin;
- (4) askeri veya dışişlerine ilişkin işlevin;
- (5) idarenin mahkeme nezdinde yer aldığı davaların; veya
- (6) işçi temsilcilerinin onay almalarının söz konusu olduğu durumlar dahil değildir.

(b) İdari oturumdan haberdar edilmesi gereken kişilere, mabul süre içinde, aşağıdaki noktaları içeren bir tebligat yapılır.

- (1) oturumun tarihi, yeri ve konusu;
- (2) oturuma nezaret eden makam ve kazai yetkisi; ve
- (3) iddiaya konu olan durum ve hükümler.

Gerçek kişilerin davada müessir tarafları teşkil etmesi halinde oturumun diğer tarafları, fiilen veya hukuken karşı oldukları hususları derhal bildirirler; diğer hallerde ise idareler kanunen mukabil iddia ortaya koyma talebinde bulunabilirler.

(c) İdare, tüm ilgililere

- (1) zamanın, muamelelerin doğasının ve umumi menfaatin mümkün kıldığı ölçüde meseleleri tartışma, inceleme ve değerlendirme olanağı tanımakla ve çözümler önermekle; ve
- (2) tarafların kendi başlarına mutabakata varamamaları halinde, uyuşmazlığı, onların muvafakatlerini alarak, bu başlığın 556. ve 557. maddeleri gereğince çözmekle yükümlüdür.

(d) Delillerin ortaya konuluşu sırasında nezaretçi olan memur, idarece istihdam edilemeyecek bir nitelik kazanmadıkça, bu başlığın 556. maddesine uygun olarak bir hüküm verecek, veya bu başlığın 557. maddesi gereği iptidai hükme varacak kişidir. Taraflardan birinin yokluğunda ortaya konan meseleler hususunda gerekli düzenlemeleri yapmaya kanunen yetkili kılındığı haller haricinde bu memur,

- (1) tarafların tümü haberdar olmadıkça ve katılımda bulunmak olanağına sahip olmadıkça, hiçbir kişi veya taraftan istişare alamaz; veya

(2) bir idarenin soruşturma ve icra faaliyetlerinde görevlendirilmiş bir memur veya idareye karşı sorumlu tutulamaz veya bu kişilerin denetimine veya yönetimine tâbi kılınamaz. Bir idarece, bir davaya ilişkin soruşturma ve icra faaliyetleriyle görevlendirilmiş bir memur veya idare, bu davada veya bununla ilişkili diğer davalarda yer alamaz ve hükme veya bu başlığın 557. maddesi gereği yapılan temyiz incelemesine ilişkin tavsiye niteliğinde görüş bildiremez; ancak tanık veya danışman olarak umumi muamelelerde yer alabilir. Bu paragraf aşağıdaki hallere uygulanmaz:

(A) Ruhsat için yapılan ilk müracaatlar hakkında verilecek kararlara;

(B) Kamu taşımacılığına ilişkin oranlar, olanaklar veya uygulamaların geçerliliği veya uygulanabilirliği hususundaki muamelelere; veya

(C) İdareye veya karşı tarafın bir üyesine veya üyelerine.

(e) İdare, diğer kararlara olan etkisi bakımından ve sahîh olarak tefrik edilebilmesi için, uyuşmazlığa son verici ve belirsizliği giderici şekilde açıklayıcı bir karar yayımlayabilir.

(6 Eylül 1966, Değişiklik: 27 Mart 1978).

§ 555. Tâli meseleler

(a) Bu madde, bu altbölümde farklı bir düzenlemeye gidilmiş haller haricinde, düzenlediği hükümler çerçevesinde uygulanır.

(b) Bir idare veya temsilcisi karşısında şahsen yer almaya icbar edilen bir kişiye eşlik etmesi, temsil etmesi veya tavsiyelerde bulunması için, bir danışmana veya, idare tarafından izin verilmesi koşuluyla diğer bir ehliyetli temsilciye sahip olma hakkı tanınır. Taraf, idari muamelede şahsen veya danışmanı veya diğer uygun nitelikte bir temsilcisi vasıtasıyla veya birlikte yer almalıdır. İlgili, kamu faaliyetlerinin düzenli bir şekilde sürdürülebilmesine engel olmayacak ölçüde, bir idari muamele veya idari bir işlev dolayısıyla bir idare veya kendisini temsil yetkili memurları önünde bir meseleyi, istemi veya ihtilafı ortaya koymak, açıklamada bulunmak veya tashih etmek amacıyla yer alabilir. Her idare, önüne getirilen meseleleri, tarafların ve temsilcilerinin gereksinimine ve durumun gereğine binaen, makul bir süre içinde halleder. Bu altbölüm, hukukçu olmayan bir kişiye idare önünde veya idari bir muamelede başkalarını temsil etme hakkını ne tanımakta ne de bu hakkı tanımaktan kaçınmaktadır.

(c) Yeni bir muamele, bir rapor zorunluluğu veya denetleme gibi usuller kanunda belirtilmedikçe ihdas olunamaz. Veri veya delil ortaya koy-

maya icbar olunan kişi bunları elinde tutma veya hukuka uygun şekilde belirlenmiş masrafı ödeyerek bir kopyasını ya da suretini alma hakkını haizdir, ancak kamuya kapalı soruşturmalarda, şahidin beyanını inceleme hakkı, geçerli bir gerekçeyle sahip olmak koşuluyla sınırlanabilir.

(d) İstem üzerine ya da usul kurallarının veya durumun gerektirdiği hallerde, taraflardan biri için, kanuna uygun olarak düzenlenmiş ihzar emri çıkarılır. Dava sırasında mahkeme ihzar emri çıkarma ve sair usullere başvurmaya ilişkin taleplerde, hukuka uygunluğun gerektirdiği ölçülerde takdir hakkı kullanır. Zor kullanım gerektiren muamelelerde idare, şahidin şahsen mahkeme önüne çıkması veya delillerin veya verilerin mahkemeye makul bir süre içinde sunulması için cezai yaptırımlar öngören ihzar emirleri çıkarır.

(e) İlgili bir şahsın, bir idari muameleye ilişkin yazılı bir müracaatı, dilekçesi veya sair şekildeki isteminin bütünüyle veya kısmen reddolması halinde, kendisine derhal tebligat yapılır. Daha önceki bir red kararının tekrarı veya nedenin kendiliğinden anlaşılabilmesi durumu söz konusu olmadıkça, kararın gerekçesi de bu tebligatta yer alır.

(6 Eylül 1966)

§ 556. Oturumlar; nezaretçi memurlar; yetkeler ve görevler; ispat yükümlülüğü; deliller; karara esas teşkil eden zabıtlar

(a) Bu madde, düzenlediği hükümler çerçevesinde, bu başlığın 553. ve 554. maddelerinde bu madde gereğince yapılması öngörülen durumlar hususunda uygulanır.

(b) Delillerin ortaya konulması sırasında,

(1) idare;

(2) idareyi bünyesinde bulunduran birimin veya bir veya daha fazla üyesi; veya

(3) bu başlığın 3105. maddesi gereği atanmış bir veya daha fazla idari yargıç nezaretçi olarak yer alır.

Bu altkısım, bir kural işlemlerle düzenlenmiş heyetlerle veya diğer memurlarla ya da heyetler veya diğer memurlar karşısında yer alma şeklinde özel muameleler söz konusu olduğunda, ne bütün olarak ne de kısmen bu düzenlemeler yerine geçemez. Nezaretçi durumundaki ve karar alınımına katılan memurlar, bu görevlerini bu başlığın 557. maddesine uygun olarak, tarafsızca yerine getirir. Nezaret etmekte veya karar alınımına katılmakta olan memur her aşamada çekilebilir. Nezaret etmekte veya karar alınımına katılmakta olan bir memurun taraflardan biri lehine öznel bir eğilim göstermekte olduğu hususunda, makul sürede

yapılmış ve güvenilirlik niteliği taşıyan bir yeminli beyan sözkonusu olursa idare, bu durumu zapta geçirerek kararın bir parçası olarak değerlendirebilir.

(c) Muamele sırasında nezaretçi durumundaki memur, idarenin yayımlanmış kurallarına uygun olarak ve yetkisi dahilinde kalmak koşuluyla aşağıdakileri yapabilir:

- (1) Yemin teklifinde bulunmak;
- (2) kanuna uygun olarak düzenlenmiş ihzar emirleri göndermek;
- (3) ispata yarayacak delilleri kabul etmek;
- (4) yeminle yazılı ifade almak;
- (5) oturumun düzenini ayarlamak;
- (6) tarafların muvafakatini alarak meselenin çözümlenebilmesi veya basite indirgenebilmesi için müzakereler düzenlemek;
- (7) usulî istemler veya sair meseleler hususunda gerekli işlemleri yapmak;
- (8) bu başlığın 557. maddesine uygun olarak karar almak veya tavsiye etmek; ve
- (9) bu altbölümdeki idari kurallar gereği yerine getirilmesi gereken diğer işleri yapmak.

(d) Farklı bir düzenleme mevcut olmadıkça, bir işlem ya da bir karar önerisi getiren, bunun gereğini ispatla yükümlüdür. Her şekilde sözlü ya da belgesel deliller kabul edilir, ancak idarenin siyasası gereği, konuyla bağlantısız, önemsiz, veya gereksiz tekrar niteliği taşıyan delilleri reddetme hakkı mevcuttur. Güvenilir, geçerli, özlü delillerle desteklenen ve bunlara uygun zabıtların tümü ya da taraflardan birinin dayanak olarak ileri sürdüğü kısmı gözönünde bulundurmaksızın hiçbir yaptırım öngörülemmez, işlem yapılamaz veya karar alınamaz. İdare, yargısal menfaatlere ve dayanağını teşkil eden işlemlerin siyasasına uygun olmak koşuluyla, bu başlığın 557 (d) maddesinin ihlalini, bunu bilerek yapan ya da bilerek bu ihlalinin oluşmasına neden olan taraf aleyhine karar vermek için yeterli sebep olarak kabul edebilir. Durumun eksiksiz ve gerçeğe en uygun şekilde ortaya konabilmesi için taraflar, kendi iddia ve savunmalarını sözlü şekilde, ya da belgelerle ortaya koymak, mukabil iddiaları karşılamak ve isticvapta bulunmak hakkını haizdirler. İşlem yapma veya paraya yahut menfaate yönelik iddialarda veya ilk ruhsat için yapılmış müracaatlarda karar verme sözkonusu olduğunda idare, bir tarafın önyargı ile hareket etmesini önlemek amacıyla delillerin tümünün yahut bir kısmının yazılı olması gerektiği şeklinde bir usul kabul edebilir.

(e) Bu başlığın 551. maddesi gereğince beyanlar ve ibraz edilen belgeler, muamele sırasında dosyaya giren diğer tüm evraklar ve istemlerle birlikte karar için dayanak teşkil eden zabıtları oluşturur ve kanuna uygun olarak tespit edilen masrafların ödenmesi koşuluyla tarafların tümü tarafından elde edilebilir. İdari kararın zabıtlarda yer almayan ancak resmen tebliğ edilmiş eyleme dayanması halinde taraflardan biri, gecikmemek koşuluyla mukabil delil sunma isteminde bulunabilir.

(6 Eylül 1966, Değişiklik: 13 Eylül 1976 ve 27 Mart 1978)

§ 557. İptidai hükümler; nihaîlik niteliği; idarenin temyizden incelemede bulunması, tarafların itaat yükümlülüğü; kararların içerikleri; zabıtlar

(a) Bu madde, düzenlediği hükümler çerçevesinde bu başlığın 556. maddesinde öngörülen bir oturumun yapılması gerektiğinde uygulanır.

(b) İdarenin, delillerin ortaya konulması sırasında nezaretçi durumunda olmadığı hallerde, nezaretçi durumunda olan memur, ya da bu başlığın 554 (d) maddesi ile ilgili olmayan durumlarda, bu başlığın 556. maddesine uygun olarak muamelelerde nezaretçi olmaya yetkili kılınmış memur, belirli davalar için veya genel bir uygulamayla idare hükme varılması için zaptın bütününe kendi onayından geçmesini şart koşmadıkça, iptidai hükmü verir. Nezaretçi durumundaki memurun iptidai hükmü vermesi ile, meselenin idare tarafından ikinci kez incelenmesi veya yargısal denetim için bir başvuru olmadıkça, daha ileri bir muameleye gerek kalmaksızın, idarece verilmiş hüküm niteliği kazanır. Meselenin yeniden incelenmesi veya yargısal denetim söz konusu olduğunda idare, iptidai hükmü veriyormuşçasına tüm yetkileri haizdir, ancak meseleyi re'sen yahut kanun gereği daha sınırlı bir kapsamda ele alabilir. İdarenin delillerin sunulduğu sırada bizzat nezaretçi olmadığı bir dava hakkında bir hükme varmakta olması halinde, işlem yapma ve ruhsat için ilk müracaata ilişkin karar verme durumları hariç, nezaretçi durumunda olan memur hükme yönelik bir öneride bulunur, ancak

(1) bunun yerine idare, tecrübî nitelikte bir hükme varabilir veya diğer sorumlu memurların hüküm önerilerini alabilir; veya

(2) idarenin, zabıtlarda meselenin kat'î çözümüne ilişkin veri bulunması halinde bu usul uygulanmayabilir.

(c) Öneriye uygun olarak verilen iptidai veyatecrübî bir hüküm veya idarenin memurlarca verilmiş hükmü gözden geçirerek verdiği hüküm öncesinde taraflara aşağıda belirtilenleri, makul nispette, hükme varılmasına katılacak kişilere, gözönünde tutmaları amacıyla sunma olanağı tanınır:

- (1) hüküm önerileri; veya
- (2) hükümlere, memurların önerilerine uyularak verilen hükümlere ve idarenin tecrübî nitelikte hükümlerine itiraz; ve
- (3) itirazların veya hüküm önerilerinin gerekçeleri

Zabıt ortaya konulan tüm hüküm önerileri veya itirazların ayrıntılı gerekçelerini de içerir. İptidai, öneriye uygun olarak verilmiş veya tecrübî olsun, tüm hükümler zaptın bir parçasını oluşturur ve aşağıdaki noktaları içerir:

(A) hükme varılmasına neden olan bulgular ve kanaatler, bunların gerekçeleri, zabıtta yer alan tüm fiili yahut hukuki meselelere ilişkin esaslar; ve

(B) sonuçta ortaya konan işlem, karar, yaptırım, mağduriyet giderimi veya red kararı.

- (d) (1) Kanuna aykırı olmayacak şekilde tarafların yokluğunda ortaya konan meseleler hususunda gereken işlemler dışında, bu maddenin (a) paragrafı kapsamındaki tüm idari muamelelerde,

(A) hiçbir ilgili idare dışında, idarenin bünyesinde yer aldığı birimdeki memurlarla, idareni bünyesinde yer aldığı birimdeki memurlarla, idare yargıcısıyla veya muamelenin hüküm verme sürecine katılmakta olan veya katılması olası olan diğer memurlarla muamele hakkında ex parte muhaberratta bulunamaz veya bilerek bulunulmasına neden olamaz;

(B) idarenin bünyesinde yer aldığı birimdeki hiçbir memur, idare yargıcı veya muamelenin hüküm verme sürecine katılmakta olan veya katılma olasılığı olan diğer memur, idare dışında hiçbir ilgiliye muamele hakkında ex parte muhaberratta bulunamaz veya bilerek bulunulmasına neden olamaz;

(C) Bu paragrafta yasaklanan bir habere maruz kalan yahut böyle bir muhaberratta bulunan veya bilerek bulunulmasına neden olan idarenin bünyesinde yer aldığı birimdeki bir memur, idare yargıcı, veya muamelenin hüküm verme sürecine katılmakta olan veya katılma olasılığı bulunan diğer bir memur aşağıda belirtilenleri umumi zapta ilave etmelidir:

(i) bu şekildeki tüm yazılı muhaberat;

(ii) bu şekildeki tüm sözlü muhaberatın özünü içeren bir muhtıra; ve

(iii) bu altparagrafın (i) ve (ii) bölümlerinde yer alanlara karşılık verilen tüm yazılı cevaplar ile tüm sözlü cevapların özünü içeren bir muhtıra;

(D) bu paragrafı ihlal eden veya edilmesine bilerek neden olan tarafın bu faaliyetinden haberdar olan idare, idare yargıcı ve-

ya oturuma nezaret eden diğer bir memur yargısal menfaatlerle veya dayanağını teşkil eden işlemlerin siyasası ile çelişmek kaydıyla söz konusu tarafa muameledeki iddia ve menfaatlerinin böylesine bir ihlal nedeniyle olumsuz yönde etkilenmesi için gerekçe göstermesini isteyebilir; ve

(E) Bu paragraftaki yasaklamaların yürürlüğe giriş tarihi idarece saptanır; ki bu tarih oturum için yapılacak tebligattan daha önce olmalıdır ancak muhaberattan sorumlu olan kişinin böyle bir tebligatı bilebileceği durumlar istisnadır. Belirtilen istisnanın gerçekleştiği hallerde yasaklamalar böylesi bir bilginin edinilebileceği tarihte başlar.

(2) Bu paragraf Kongre'den bilgi saklanması yetkisini içermemektedir.

(6 Eylül 1966, Değişiklik: 13 Eylül 1976)

§ 558. Yaptırım ihdas etme, ruhsat başvurularını değerlendirme, ruhsatın geçici olarak geri alınması, iptal edilmesi ve sona ermesi.

(a) Bu madde, düzenlediği hükümler çerçevesinde bir yetke veya yetkinin kullanılması hususunda uygulanır.

(b) İdareye kazai yetki kanunla tanınmadıkça bir yaptırım ihdas edilemez veya asli bir işlem ya da karar düzenlenemez.

(c) Kanunen öngörülen bir ruhsat için başvurulduğunda idare tüm ilgili tarafların veya mukabil olarak etkilenen kişilerin haklarına ve imtiyazlarına uygun olarak, makul bir süre içinde bu başlığın 556. ve 557. maddeleri gereğince veya kanunen öngörülen tüm muameleleri başlatır, yürütür ve bir hükme varır. Kasdi tutumlar veya genel sağlık, kamu yararı veya kamu güvenliğinin aksini öngördüğü haller hariç, bir ruhsat hukuken ancak bu hususta yapılan idari muamele ile,

(1) idarece yazılı olarak durumun ikaz edilmesi; ve

(2) hukuki gereklere uygunluk sağlamak için olanak sağlanması halinde tamamiyle geri alınabilir, geçici olarak geri alınabilir veya iptal edilebilir.

Ruhsat sahibinin ruhsatını yenilemek veya idari kurallar gereği yeni bir ruhsat almak için zamanında ve usule uygun olarak başvurması halinde, süreklilik niteliği taşıyan bir faaliyete ilişkin ruhsat, idare tarafından alınmış bir karar olmadıkça sona eremez.

(6 Eylül 1966)

§ 559. Diğer kanunlar üzerindeki etki, sonradan yapılan düzenlemelerin etkisi

Bu altbölüm, 7. bölüm ve başlığın 1305., 3105., 3344., 4301 (2) (E)., 5372. ve 7251. maddeler ve bu başlığın idari yargıçlara ilişkin 5335 (a)

(B) maddesi hükümleri, genel düzenleyici bir işlem ya da benzeri işlemlerle ilave yükümlülükler ihdas edilmesini sınırlamaz veya bunları ilga etmez. Aksi kanunen belirtilmedikçe, delil ve usule ilişkin tüm yükümlülükler ve ayrıcalıklar idarelere ve kişilere eşit olarak uygulanır. Her idare, bu alt bölümde öngörülen yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla düzenlemeler ve sair işlemler yapma yetkisine haiz kılınmıştır. Açıkça belirtilmedikçe, sonradan yapılan düzenlemelerle bu altbölüm, 7. Bölüm, bu başlığın 1305., 3105., 3444., 4301 (1) (E)., 5372 veya 7521. maddeleri ve bu başlığın idari yargıçlarla ilgili 5335 (a) (B) maddesi hükümleri ilga edilemez veya değiştirilemez.
(6 Eylül 1966, Değişiklikler: 22 Ekim 1968, 27 Mart 1978, 13 Ekim 1978)

7. Bölüm — İdari Denetim

Mad.

- 701. Başvuru, tanımlar,
- 702. Denetim hakkı,
- 703. Muamelenin şekil şartları ve yeri,
- 704. Denetime tâbi faaliyetler,
- 705. Mahrumiyetin giderilmesini askıda bırakan denetim,
- 706. Denetimin kapsamı.

§ 701. Başvuru, tanımlar

(a) Bu bölüm,

- (1) yargısal denetimin engellendiği düzenlemeler; veya
- (2) kanunen tanınmış idari takdir yetkisine karşı açılmış davalar dışında kalan konularda düzenlediği hükümler çerçevesinde uygulanır.

(b) Bu bölümde geçen kavramlar,

(1) «İdare», bir diğer idarenin bünyesinde yer alsın veya almasın, yahut denetimine tâbi olsun veya olmasın, aşağıda belirtilenler hariç, A.B.D. Devletinin yetkili makamlarının her biridir. Kapsama girmeyenler şunlardır:

(A) Kongre;

(B) A.B.D. mahkemeleri;

(C) A.B.D. topraklarına dahil, fakat hiçbir eyalet sınırları içine alınmamış bölgelerin yönetimleri;

(D) District Of Columbia yönetimi;

ayrıca bu başlıkta yer alan 552. madde gereğince aşağıda belirtilenler de idare kavramı kapsamında değildir;

(E) Taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların gideril-

mesi amacıyla, tarafların temsilcilerinden veya tarafların kurduğu örgütlerin temsilcilerinden oluşan idareler;

(F) askeri mahkemeler ve askeri komisyonlar;

(G) savaş esnasında arazide veya işgal altındaki bölgede yetkili askeri makamlar;

(H) 12. Başlığın 1738., 1739., 1743., ve 1744. maddelerinde; 41. Başlığın 2. Bölümünde ve 50. Başlığın 1622., 1884., 1891 - 1902. ve eski 1641 (b) (2). maddeleri ile ekinde belirlenen görevler; ve

(2) «kişi», «işlem», «karar», «ruhsat», «yaptırım», «mağduriyetin giderilmesi» ve «idari faaliyet» kavramları bu başlığın 551. maddesindeki anlamları çerçevesinde kullanılmıştır.

(6 Eylül 1966)

§ 702. Denetim hakkı

İdarenin hukuken hatalı bir işlem ya da eylemine maruz kalan veya ilgili mevzuat gereğince yürütölen faaliyetten olumsuz anlamda etkilenen veya mağdur olan kişinin, yargısal denetim yoluna bavurma hakkı mevcuttur. A.B.D. mahkemelerinde mali tazminat dışında bir yolla mağduriyetin giderilmesi amacıyla açılmış ve bir idarenin veya görevlinin veya memurun resmi yetkisini kötüye kullandığı iddia edilen bir dava, A.B.D. hükümetine karşı olduğu veya A.B.D. hükümetinin zorunlu olarak taraf olduğu gerekçesiyle reddedilemez veya mağduriyetin giderilmesi istemi olumsuz olarak yanıtlanamaz. Bu tür her davada A.B.D. davalı olarak adlandırılabilir ve A.B.D. aleyhine bir hükme varılabilir, ancak bu tür emredici hüküm ya da yargısal buyruk niteliğindeki bu hükme şahsen uyması gereken federal görevli veya görevliler (ismen ya da mevkie) ve işyerindeki vekilleri belirtilir. Bu madde, hiçbir şekilde, (1) idari denetim konusundaki diğer sınırlamaları etkilemez veya mahkemenin farklı hukuki veya adil gerekçelerle bir davayı reddetme veya mağduriyetin giderilmesi istemini olumsuz karşılama yetke veya görevini engellemez; veya (2) başka bir düzenleyici işlem ile sarahaten veya zımnen mağduriyetin giderilmesinin yasaklanmış olması halinde bu yetkiyi tanımaz.

(6 Eylül 1966, Değişiklik: 21 Ekim 1976)

§ 704. Denetime tâbi faaliyetler

Düzenleyici bir işlemle denetimin öngöröldüğü idari işlemler ve ön yargısal yolların tüketildiği davalara konu olan işlemler yargısal denetime tâbidir. Doğrudan doğruya denetime tâbi olmayan iptidai, usulî, veya ön idari işlemler veya ara kararlar, nihai işlemin denetimi sırasında denetimden geçerler. Düzenleyici bir işlemle aksi belirlenmedikçe bir

açıklayıcı karar, herhangi bir şekilde yeniden gözden geçirme isteminde veya istinaf başvurusunda bulunup bulunulmadığına bakılmaksızın bir nihai idari işlem, bu maddenin amacına yönelik olarak nihai işlem sayılır.

(6 Eylül 1966).

§ 705. Mahrumiyetin giderilmesini askıda bırakan denetim

İdare, hakkaniyet kuralları gereği gördüğünde yargısal denetimi askıda bıraktıracak, bir idari işlemin yürürlük tarihini erteleyebilir. Bu durumda, gerekirse ve ancak telafi edilemez bir zararın oluşmasını engelleyecek ölçüde, denetimi yapmakta olan mahkeme idari işlemin yürürlük tarihini ertelemek veya askıda kalan denetim muamelelerinin statüsünü ve haklarını korumak için gerekli ve uygun tüm işlemleri yapar.

(6 Eylül 1966)

§ 706. Denetimin kapsamı

Denetimi yapan mahkeme, karar için gerekli olduğu ölçüde ve önüne getirildiğinde kanuna ilişkin tüm meseleler hakkında karara varır, anayasa ve düzenleyici işlemlere ilişkin hükümleri yorumlar ve bir idari işlemin amacı ve uygulanması hakkında saptamalar yapar. Denetimi yapan mahkeme,

- (1) hukuka aykırı olarak yapılmamakta direnilen veya sebepsizce ertelenen idari işlemlerin yapılmasını mecbur kılar; ve
- (2) (A) keyfî, takdir yetkisini kötüye kullanarak veya diğer şekillerde hukuka aykırı olarak verilmiş;

(B) anayasal haklar, yetkeler, ayrıcalıklar ve masuniyetlerle çelişkili;

(C) düzenleyici bir işlemle tanınmış yargısal yetkiyi veya sınırları aşan ya da düzenleyici işlemle tanınmış hakları kısıtlayan;

(D) kanunen öngörülmüş usule uyulmaksızın yapılmış;

(E) bu başlığın 556. ve 557. maddelerinde öngörüldüğü şekilde delillerle desteklenmemiş veya düzenleyici işlemle öngörüldüğü halde idari oturum zabıtlarına geçirilmemiş; veya

(F) maddi delillerle desteklenmemiş idari işlemleri hukuka aykırı saymak ve kaldırmak yetkisini haizdir.

Yukarıda belirtilen saptamaları yaparken mahkeme, tüm zabıtları veya taraflar tarafından belirlenen bir kısmı gözden geçirir.

(6 Eylül 1966)

§ 1305. İdari yargıçlar

Bu başlığın 1305., 3344., 4301 (2) (D)., ve 5372. maddeleri ve bu başlığın idari yargıçlara ilikin 5335 (a) (B). maddesi hükümleri gereğince Personel İşleri Sekreterliği ve bu başlığın 7521. maddesi uyarınca Mer'i Sistemi Koruma Heyeti soruşturma yapabilir, idarelerden rapor-

lar isteyebilir, Kongre'ye senelik olarak sunulan da dahil olmak üzere raporlar yayımlayabilir, düzenlemelerde bulunabilir, yasama faaliyetinde bulunulmasını önerebilir, şahitlere ihzar emri çıkartabilir ve bunlara A.B.D. mahkemeleri tarafından saptanmış şahitlik ücretlerini ödeyebilir.

(6 Eylül 1966, Değişiklikler: 11 Eylül 1967, 27 Mart 1978)

§ 3105. İdari yargıçların atanması

Her idare, muamelelerin bu başlığın 556 ve 557. maddeleri uyarınca yürütülmesi için gereken sayıda idari yargıç atar. İdari yargıçlar davalara devirli şekilde bakar ve görevleri kapsamında olmayan görevleri yürütmez ve yetkileri dahilinde olmayan yetkileri kullanamaz.

(6 Eylül 1966, Değişiklik: 27 Mart 1978)

§ 3344. Ayrıntılar; idari yargıçlar

Tesadüfi veya geçici bir nedenle bu başlığın 3105. maddesi gereği atanmış idari yargıç sayısı yetersiz kaldığı takdirde, bu başlığın 551. maddesinde tanımlanan şekilde bir idare, diğer idarelerin, onayları alınarak Personel İşleri Sekreterliği tarafından seçilmiş idari yargıçları istihdam eder.

(6 Eylül 1966, Değişiklikler: 27 Mart 1978, 13 Eki m1978)

§ 5372. İdari yargıçlar

Bu başlığın 3105. maddesi gereği atanan idari yargıçların ücretleri Personel İşleri Sekreterliği'nce idari tavsiyeler veya oranlarla bağımlı olmaksızın bu bölümün III. altbölümü ve bu başlığın 5. bölümü uyarınca ödenir.

(6 Eylül 1966, Değişiklikler: 27 Mart 1978, 13 Ekim 1978)

§ 7521. İdari yargıçlar aleyhine işlemler

İdarece bu başlığın 3105. maddesi gereği atanmış bir idari yargıç aleyhine ancak Mer'i Sistemi Koruma Heyeti tarafından saptanmış geçerli bir nedenin varlığı halinde ve Heyet önünde yapılan bir oturum sonucu işlem yapılabilir. Bu madde kapsamındaki işlemler şunlardır:

- (1) azil,
- (2) geçici olarak işten el çektirme,
- (3) derecesini düşürme,
- (4) ücretini düşürme, ve
- (5) 30 güne kadar uzaklaştırma.

Aşağıdaki işlemler bu madde kapsamına girmez:

(A) Bu başlığın 7532. maddesi gereğince uygulanan bir geçici olarak işten el çektirme veya azil,

(B) bu başlığın 3502. maddesi gereğince uygulanan yetkenin azaltılması işlemi,

(C) bu başlığın 1206. maddesi uyarınca başlatılan herhangi bir işlem.

(13 Ekim 1978)